

Öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleğine dönüşmesinin yaratabileceği sorunlara yönelik öğretmen adaylarının geliştirdikleri çözüm önerileri¹

Aysun Erginer, Emine Saklan

Önerilen atf: Soyadı, A. (2020). Makale başlığı, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 363-393. DOI: 10.47615/issej.840163

Makale linki: <https://doi.org/10.47615/issej.840163>

© 2020 Yazar(lar). Baskınlar ve izinler:
USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi
Dergisi

USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi hakemli bir çevrimçi dergidir. Bu makale araştırma, öğretim ve özel çalışmalar amacıyla kullanılabilir. Makalenin içeriğinden yalnızca yazarlar sorumludur Dergi makalelerin telif hakkına sahiptir. Yayıncı, araştırma materyalinin kullanımıyla bağlantılı veya doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkan herhangi bir kayıp, işlem, talep veya masraf veya zarardan sorumlu tutulamaz.

¹ 25-29 Ekim 2017 tarihinde Muğla'da düzenlenen 2. Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi'nde sunulan özet bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

Öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleğine dönüşmesinin yaratabileceği sorunlara yönelik öğretmen adaylarının geliştirdikleri çözüm önerileri

Aysun Erginer Emine Saklan

Eğitim Fakültesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, 50530, Türkiye

Eğitim Fakültesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 60250, Türkiye

ÖZ

Öğretmenlik mesleği cinsiyet dengesi bakımından incelendiğinde, giderek artan sayıda kadının erkeklere göre sayısal çoğunluğu oluşturduğu bir meslek haline geldiği görülmektedir. Öğretmen yetiştiren bazı bölümlerde erkek öğrenci sayıları neredeyse yok denecek kadar azalmakta, öğretmenlik mesleği bir kadın mesleğine dönüşme görünümü sergilemektedir. Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşmasına yönelik çözüm önerilerinin neler olabileceğinin belirlenmesidir. Araştırma betimlemeye dayalı nitel bir araştırma olup, olgubilim desenine göre planlanmıştır. Araştırmada amaçsal örnekleme yönteminden tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi "Temel Eğitim, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Yabancı Diller, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Eğitim Bilimleri ve Güzel Sanatlar Eğitimi" bölümlerine devam eden 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında ise yarı yapılandırılmış bir form üzerinde öğretmen adaylarıyla görüşme yapılmıştır. Öğretmen adayları ile görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda eğitim fakültelerindeki pek çok bölümde erkek öğretmen adaylarının sayıca azalmasının, hem kadın hem de erkek öğretmen adaylarını rahatsız ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların çoğunluğu öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleği olduğu yargısına karşı çıkmaktadırlar. Adaylar bu konuda hem eğitim fakültelerine hem de YÖK'e önemli sorumluluklar yüklemişler ve bazı konularda çalışmalar yapılmasına yönelik öneriler getirmişlerdir.

MAKALE TARİHİ

Geliş tarihi 13 Aralık 2020
Kabul tarihi 22 Aralık 2020
Yayın tarihi 31 Aralık 2020

ANAHTAR KELİMER

Cinsiyet, kadın mesleği, kadınsılaşma, öğretmenlik mesleği, öneri

Makale Türü

Araştırma makalesi

İLETİŞİM Emine Saklan eminesaklan@gmail.com

© 2020 Aysun Erginer, Emine Saklan

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way.

Solution suggestions by trainee teachers for the problems that turning of the teaching profession into a female profession may cause

Aysun Erginer Emine Saklan

Faculty of Education, Nevsehir Hacı Bektas Veli University, Nevsehir, 50530, TURKEY

Faculty of Education, Tokat Gaziosmanpasa University, Tokat, 60250, TURKEY

ABSTRACT

When the teaching profession is examined in terms of gender balance, it is seen that it has become a profession in which increasing number of women constitute the numerical majority compared to men. In some departments that trainee teachers, the number of male students is almost negligible, and the teaching profession displays the appearance of turning into a female profession. This research aimed to determine what could be the solution suggestions for the feminization of the teaching profession according to the gender of the trainee teachers. The research employed a qualitative descriptive and phenomenological design and typical case sampling method, which is a purposive sampling technique. The study group of the research consisted of 1st, 2nd, 3rd, and 4th-year prospective teachers at Nevsehir Hacı Bektas Veli University and Tokat Gaziosmanpasa University Faculty of Education, Departments of Primary Education, Social Sciences and Turkish Education, Foreign Languages, Mathematics and Science Education, Computer and Instructional Technologies Education, Educational Sciences, and Fine Arts Education. Data were collected using a semi-structured questionnaire and analyzed with content analysis. As a result of the research, it was found that the decrease in the number of male trainee teachers in many departments in education faculties disturbs both female and male trainee teachers. The majority of the participants oppose the judgment that the teaching profession is a female profession. Candidates assigned important responsibilities to both education faculties and higher education institution in this regard and made suggestions for studies on some subjects.

ARTICLE HISTORY

Received 13 December 2020

Accepted 22 December 2020

KEYWORDS

Gender, women's profession, feminization, teaching profession, suggestion

Type of the Paper

Research article

CONTACT Emine Saklan eminesaklan@gmail.com

© 2020 Aysun Erginer, Emine Saklan

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way

Giriş

Öğretmenlik mesleği toplumlar ve insanlar için vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Öğretmenler öğrencilerinin gizil güçlerini ve becerilerini açığa çıkararak gelişmeye, ilerlemeye odaklanırlar; öğrencilerini öğrenmeye teşvik ederler ve onlara rol model olmaya çalışırlar. Rehmani (2006), öğretmenlik mesleğinin bu denli önemli görülmesinin, onu diğer meslekler arasında farklı bir konuma taşıdığını, öğretmenlerin bir ülkenin kaderinin mimarları olarak görüldüklerini, bir ulusun geleceğini inşa edebileceklerini ya da yıkabileceklerini, ayrıca öğretmenlerin çocukların çeşitli zorluklarla başa çıkabilmelerinde en büyük yardımcılarından biri sayıldıklarını ifade etmektedir. Tüm dünyada ülkeler vatandaşlarına nitelikli, yenilikçi ve bilimsel eğitim verme çabası içerisinde dirler (İlğan ve Ceviz, 2019, s. 286). Eğitim sistemleri içerisinde nitelikli eğitimin en temel değişkenlerinden birisi kuşkusuz öğretmenlerdir ve nitelikli

öğretmenlere olan talep her geçen gün artmaktadır. Bununla birlikte bir öğretmenin bir kamu entelektüeli olarak oynadığı önemli rol de giderek daha karmaşık bir hale gelmekte, çok yönlü yeni beceriler ve bilgiler gerektirmektedir.

Modern anlamda eğitimin doğuşu ve kitleselleşmesinin, kapitalist toplumsal düzen ile oluştuğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kadınların evin dışına çıkması ve toplumsal üretime katılması da bu dönemlere denk gelmektedir. Tarımsal üretimin daralması ve kapitalist düzenin yerleşmesi ile yaşanan rekabet ortamında kadınlar, işgücü piyasasında kendilerine nispeten daha fazla yer bulabilmişlerdir (Buyruk, 2014, s. 97-99). Kadınların çalışma yaşamı serüveni, 1800'lü yılların ortalarına kadar izlenerek (Parkerson ve Parkerson, 2014, s. 1) sosyal ve kültürel etkenler bağlamında düşünüldüğünde, kentleşme ve sanayileşme nedeniyle işgücü piyasasındaki değişikliklerden ve toplumsal algıların değişmesinden etkilenerek, genellikle ev içinde sınırlı kaldıkları anlaşılmaktadır. Özellikle küçük çocukların bakımı ve eğitimi, kadınların evde çalışmayla sınırlı kalmalarına yol açmıştır (Kamerman ve Gatenio-Gabel, 2007, s. 26). Kadınların, aile bireyleri için harcadıkları görünmeyen karşılıksız emekleri, kamusal alana, topluma ve emek piyasasına "anne ve eş" kimliği ile katılmalarına neden olmuştur. Bu durum aynı zamanda kadının doğal olarak yerinin 'evi' olduğuna ilişkin söylemle meşrulaştırılmaktadır. Bu söylem ve kabul, çalışma ve kadın arasında kurulan ilişkinin temelini oluşturmuştur (Acar-Savran, 2010, s. 24-31). Durum öğretmenlik mesleğinde de böyle olmuş, erkeklerin yanı sıra kadınlar da okullarda öğretmenlik yapmaya başlamışlar ve zaman içinde sayıları giderek artmıştır (Buyruk, 2014, s. 99).

Öğretmenlik mesleği zaman içerisinde çeşitli değişimlerden ve dönüşümlerden geçerek özellikle cinsiyet dengesi açısından düşünüldüğünde farklı bir görünüme bürünmektedir. Dünya'da birçok ülkede giderek artan sayıda kadının öğretmenlik mesleğinde erkeklere oranla sayısal çoğunluğu oluşturması, beraberinde farklı tartışma alanları yaratmakta ve bu durum öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşması konusunu gündeme taşımaktadır. Alanyazında feminizasyon (kadınsılaşma) kavramı sayısal, tarihsel, kültürel, siyasi, ekonomik, sosyolojik, pedagojik vb. çeşitli açılardan ele alınarak incelenmektedir.

Kadınsılaşma, bir işyerinde, toplumda, grupta, kuruluşta veya meslekte kadınların hâkimiyetini tanımlamak için kullanılmaktadır (Drudy, Martin, Woods ve O'Flynn, 2005; England ve Boyer, 2009). Riska'nın (2008) belirttiği gibi kadınsılaşma, farklı kesimler tarafından farklı bağlamlarda ve farklı anlamlarda sıklıkla kullanılan bir terimdir. Bazen bir mesleğin cinsiyet kompozisyonu erkek egemenliğinden kadın egemenliğine dönüştüğünde ve kadınların tüm çalışanların % 50'sinden fazlasını oluşturduğunda, 'bir mesleğin kadınsılaşması' ifadesi sayısal dönüşümü belirtmek için kullanılmaktadır. Adams'a göre (2005) ise demografik kadınsılaşma, mesleğin statü, ücret, değerler, iş organizasyonu, mesleki uygulamalar ve mesleki kimlik içeren diğer yönleriyle bağlantılıdır (Adams, 2005). Bu tür bir kadınsılaşma, sınırlı ilerleme ve zayıf iş güvenliği durumları ile daha az prestijli bir işe dönüşürken, çalışmanın söylemsel olarak nasıl 'kadın işi' olarak belirlendiğini de ifade etmektedir (England ve Boyer, 2009).

Francis ve Skelton (2005, akt. Timmerman, 2011, s. 461), öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşması olgusunu üç farklı bakış açısı ile ele almaktadırlar. Bunlardan ilki, sayısal anlamda bir meslekte artan kadın sayısına işaret etmektedir. İkincisi, 'kadınısı' değerlerin, ilgilerin ve uygulamaların bir kurumun kültürünü (örneğin, eğitim sistemi veya okullar), bir uygulama alanını ve hatta bir bütün olarak toplumu değiştirdiği görülen kültürel bir değişim veya dönüşüme vurgu yapmaktadır. Bu durumun genellikle kadın öğretmenlerdeki sayısal artışın bir sonucu olduğu varsayılmakta, böylece belirli bir alana giren daha fazla kadının kültürü etkilediği düşünülmektedir. Diğer tanımlama ise duruma politik açıdan yaklaşmakta, feminist ve anti-feminist bakış açıları arasındaki gerilimlere ve eğitimdeki cinsiyet eşitsizliklerine odaklanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği merceğinden öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşması, toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkilendirilmektedir. Erkeklerin ve kadınların bir bütün olarak öğretmenlik mesleğindeki konumları, genel olarak uluslararası işgücü piyasalarındaki konumlarını ile örtüşmektedir. Birçok ülke örneğinde okul öncesi ve

ilköğretim düzeylerinde kadınların yoğunluğu göze çarparken, erkek eğitimcilerin orantısız bir şekilde daha iyi ücret verildiği düşünülen orta ve yükseköğretimde temsil edilmesi, aslında bir paradoksu yansıtmaktadır (Kelleher, 2011, s. 18).

Ehrich, Woodcock ve West (2020, s. 2), kişilik özelliklerindeki cinsiyet farklılıklarının öğretmenlik mesleğine girme motivasyonlarını bir dereceye kadar desteklediğini düşünmenin mantıklı görüldüğünü dile getirmektedirler. Kadınlar, öğretim gibi insan odaklı bir kariyere erkeklerden daha mı fazla ilgi duymaktadırlar? Kadınlar cinsiyetlerinden ötürü, öğretime erkeklerden daha mı eğilimlidirler? Öğretmenlik mesleğinde evrensel kadın hâkimiyeti büyük ölçüde cinsiyetlendirilmiş bir ön eğilimin belirtisi midir? Ehrich, Woodcock ve West'e göre (2020, s. 2) bu sorular, uzun süredir eğitim ve psikoloji alanyazında büyük ölçüde göz ardı edilmiştir.

Kadınsılaştırma tartışmasının, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tarihsel bağlamıyla bağlantılı olduğu söylenebilir (Fischman, 2007). Haynes (2013, s. 378) toplumsal cinsiyetin, erkek veya kadın olmanın anlamının, toplumsal tanımlarının ve içselleştirilmelerinin etkisi ile oluştuğunu belirtmektedir. Ondokuzuncu yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarında, kadınların tercih ettikleri meslekleri seçmelerinin kısıtlandığı toplumlarda öğretim, ekonomik güçlenmenin tek kanalı olmuştur (Fischman, 2007). Tarihsel olarak, öğretimdeki kadın sayısındaki artış, eğitimin sistemleşmesi ve yaygınlaşmasıyla doğru orantı göstermektedir (Carrington ve McPhee, 2008).

OECD ülkeleri genelinde kadın öğretmenlerin oranı 2005 yılında % 61 iken, 2010'da % 65'e; 2014'te ise % 68'e yükselmiştir (OECD, 2017). İlkokul öğretmenlerinin yaklaşık % 82'sini ve ortaokul öğretmenlerinin % 63'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Ek olarak, 2013'te Bulgaristan, İtalya ve Ukrayna gibi bazı ülkeler, öğretmenlerin % 90-99'unun kadın olduğunu bildirmişlerdir (World Bank, 2013). ABD'de de, 25-34 yaşları arasında kadınlar tüm öğretmenlerin yaklaşık dörtte üçünü oluştururken, bu oranın en az 40 yıldır sabit kaldığı belirtilmektedir (Griffiths, 2016, s. 398). Ingersoll ve Merrill (2010, s. 17), ABD'de de, 1980'lerde % 66 civarı olan kadın öğretmen oranının, 2007-2008 yıllarında % 76'lara yükseldiğini, günümüzde ise okul öncesi eğitim ve temel eğitim düzeyinde kadın öğretmenlerin tüm öğretmenlerin % 80'ine yakını oluşturduğuna dikkat çekmektedirler. Benzer şekilde Yolcu'nun (2012) çalışmasına katılan erkek öğrenciler, ailelerinin okul öncesi öğretmenliği bölümünü kadınlara özgü, düşük statülü bir meslek olarak gördüklerini dile getirmektedirler. Bu durum, ailelerin çocukların bakım ve yetiştirilmesi sorumluluğunun, erkeklerden daha çok kadınlara ait olduğu düşüncülerini göstermek ve bu mesleği erkeklerin cinsiyet rolleriyle ilişkili bir meslek olarak algılamadıklarına işaret etmektedir (Yolcu ve Polat, 2014, s. 320).

Bulgaristan'da eğitimin kitleleşmesi süreci ile öğretmenlik mesleğinin kadınsılaştırma süreci birlikte ilerlemiştir. Eurostat (2017, akt. Стойкова, 2018) verilerine göre, lisans veya yüksek lisans düzeyindeki öğretim personelinin % 93'ü; ülkedeki tüm öğretmenlerin % 84'ü kadındır ve bu oran ile Bulgaristan dünyada öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşmasında üçüncü sırada yer almaktadır (Стойкова, 2018, s. 627). Стойкова (2018, s. 28-30), Bulgaristan'da öğretmenlik mesleğinin kadınsılaştırma oranının nedenlerini incelediği araştırmasında, otuz öğretmenle mülakatlar gerçekleştirmiştir. Katılımcılara göre Bulgaristan'daki öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşmasının nedenleri farklı şekillerde açıklanmıştır. İlk olarak katılımcılar kadınların okul yaşamına aktif katılımlarının ve ülkede kadınlarından erkeklere göre demografik olarak üstünlüklerinin, öğretmenlik mesleğinde sayısal anlamda farklılık yarattığının altını çizmişlerdir. Ayrıca ülkede çocuklar için eğitim, yetiştirme ve bakım, hala öncelikli faaliyetler olarak algılandığı için öğretmenlik mesleği Bulgar toplumu tarafından kadınlar için en ideal mesleklerden biri olarak algılanmaktadır.

Katılımcıların ifade ettiği ikinci neden, ulusal ortalamanın altında olan düşük öğretmen maaşıdır. Düşük prestijli ve düşük ücretli bir mesleğin erkekler için çekici olmadığını, bu durumun erkeklerin benlik saygısına yansıdığını, erkeklerin sosyal statü ve finansal açıdan güvenlik istediklerini, kısacası ev geçindirecek olan erkekler için bir engel oluşturabileceğinin altını çizmişlerdir. Стойкова (2018, s. 32), öğretmenlik mesleğinin

tipik bir kadın mesleği olarak algılandığının ve okulun bütünsel kişilikler inşa etmeye çalışırken, bu eğilimin böyle bir hedefe ulaşılmasını kesinlikle engelleyeceğini ifade etmektedir. Ek olarak EURYDICE (2010, s. 13) raporunda, öğretmenliğin, özellikle öğretim kademesinin ilk basamaklarında bir kadın mesleği olarak görüldüğü belirtilmektedir. Ayrıca birçok ülkede bu durumun bir sorun olarak algılansa da, erkeklerin zorunlu eğitim seviyesine öğretmen olarak dâhil edilmesi stratejilerinin belirsiz olduğu vurgulanmaktadır.

Altinkurt ve Yılmaz'ın (2012) okul yöneticisi olarak görev yapan kadın öğretmenlere ilişkin çalışmalarında, kadınların okul yöneticisi olarak görev yapmasının önündeki en büyük engelin, ataerkil sosyal yapılar ve kadınların rollerine ilişkin sosyal önyargılar olduğu ortaya konulmaktadır. Çalışmada, kadınların annelik rolünün, kadından beklenen ev işlerinin, eşlerinin tutumları ve toplumda yaygın olan "idari roller erkekler içindir" gibi cinsiyetçi görüşlerin, yönetici olarak hizmet etmek isteyen kadınlar için ön plana çıkan engeller olarak görüldüğü belirtilmektedir.

Küresel ölçekte toplumsal cinsiyet örgütleri ve sistemlerinde yapılan değişikliklere karşın, cinsiyet, kadın işi olarak kabul edilen ve bu nedenle değeri düşürülen bazı mesleklerle iş bölümünü şekillendirmeye devam etmektedir (Connell, 2014, s. 10). Yenedünya düzeninde kapitalistleşme ile birçok mesleğin tanımlayıcı özellikleri değişime ve dönüşüme uğramaktadır. Bu durumdan öğretmenlik mesleği de etkilenmekte ve toplumda değişen koşullar altında kendisini, 'kadın mesleği' olarak sınıflandırılan cinsiyete dayalı bir eşitsizliğin içerisinde bulmaktadır (Buyruk, 2014, s. 98). Peeters'a göre (2007, s. 20), kadınların geleneksel erkek mesleklerini izlemeleri toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar, daha iyi teşvikler, daha yüksek ücretler ve daha büyük beklentiler gibi faktörlere dayanırken; diğer yandan erkekler 'bakım' ile ilişkilendirilen geleneksel kadın mesleklerinde daha az görünür olmaya başlamışlardır. Öğretimin kadınsılaşması ve özellikle küçük yaş düzeylerinde erkek öğretmenlerin sayısal olarak azlığı, Avustralya, İngiltere ve ABD gibi sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerde yoğun şekilde tartışılmaya devam etmektedir (Bhana, McGrath, Van Bergen ve Moosa, 2019, s. 1).

Öğretmenlik mesleğindeki cinsiyet dengesizliği Almanya, İngiltere, Yeni Zelanda, İrlanda, Hollanda, Finlandiya, Kanada, Avustralya, Güney Afrika, Kıbrıs, İskoçya ve ABD de dahil olmak üzere birçok ülkede görülmekte ve mesleğin içerisindeki erkek temsiliyetinin azalması endişe verici bir durum haline dönüşmektedir (McGrath ve Van Bergen, 2017). UNESCO (2016) ve OECD (2016a) verilerine göre, dünya çapındaki erkek öğretmenlerin oranı (birkaç istisna dışında) sürekli olarak azalış göstermektedir (Drudy, 2008; McGrath ve Van Bergen, 2017, s. 160-165). Maaşların düşük olması (Pollitt ve Oldfield, 2017), küçük yaşta çocukların eğitimi ile ilgilenen erkek öğretmenlere karşı toplumsal algı (Bhana ve Moosa, 2016; Cushman, 2012; Foster ve Newman, 2005; Mistry ve Sood, 2015), öğretimin bir 'kadın işi' olduğu ve mesleğin kadınlara özgü olduğu/kadınsılaştırıldığı algısı (Drudy, 2008; Mulholland ve Hansen, 2003), öğretmenlik mesleğindeki erkek temsiliğini sınırlandırmaktadır.

ABD Eğitim Bakanlığı istatistiklerine göre ulusal düzeyde lisans eğitiminde öğrenim gören öğrencilerin önemli bir kısmını (birçok kolej ve üniversitede % 60'tan fazla) kız öğrenciler oluşturmakta, kampüsler ve eğitim ortamları dengeli bir görünüm sergilememekte ve istatistikler erkek öğrencilerin (ırkları veya sosyo-ekonomik durumları ne olursa olsun) lisans derecelerini kazanma olasılıklarının, kız öğrencilerden daha az olduğunu göstermektedir. Bu durum, kaçınılmaz olarak, bölümlerdeki erkeklerin sayıca eksikliğine yol açabilecek; ilk ve orta dereceli okullarda erkeklerin rol modeli olarak kullanılabilirliğini etkileyebilecektir. Cambridge CAYL Enstitüsü'nde, erkek öğretmenlerin 'nesli tükenmekte olan bir tür' olduğunu doğrulayan bir rapor yayınlanmış ve raporda erkeklerin öğretmen olmama nedenleri ve bu sorunu çözmek için neler yapabileceği detaylandırılmıştır (Washington, 2009, s. 18).

McGrath ve Van Bergen'in (2017, s. 165-68) veri analizi araştırmaları, 1965 yılı ve sonrası verilerden yararlanarak Avustralya'da erkek öğretmenlerin temsiliyetinin, zaman içerisinde eğitim düzeyine (ilkokul, ortaokul) veya sektöre (Devlet, Katolik, Bağımsız)

göre değişip değişmediğini ele almaktadır. Buna göre 1960'larda ve 1970'lerde öğretim alanı içerisinde erkek öğretmenlerin yüzdesi dalgalanmakta; 1980'lerden günümüze kadar olan uzun dönemde ise istikrarlı bir şekilde düşüş eğilimi göstermektedir. McGrath ve Van Bergen buna dayanarak, erkek ve kadın öğretmenlerin Avustralya okullarında temsil edilmesinin gittikçe tutsuz hale geldiğini, erkek öğretmenlerin oranının özellikle hem ilköğretim hem de ortaöğretim kademelerinde keskin bir düşüş sergilediğini; mevcut durum bu şekilde devam ettiği takdirde Avustralyalı erkek ilköğretim öğretmenlerinin 2067 yılında 'yok olma noktasına' ulaşacağını ifade etmektedirler. Dahası, erkek öğretmen temsilindeki düşüş, çocukların cinsiyet bilgisinin inşasını sınırlarken (2017, s. 165), kadın ve erkek rollerinde sonsuz bir eşitsizlik döngüsünü (Jackson, 2008) güçlendirmektedir. Ek olarak okullar öğrencilerin istemeden de olsa bir dizi cinsiyet kimliğini modelleme ile erkeklerin ve kadınların neler yapıp yapamayacaklarına dair olumsuz yaklaşımlarla baş edebilmelerini kısıtlayabilmektedirler. Araştırmacılar, toplumun geniş kesimini yansıtan bir öğretim kadrosu isteniyorsa, hem öğrenciler hem de öğretmenler için, gençlerin eğitimine erkekleri dâhil etmek için acil politika önlemlerinin hayata geçirilmesi gerektiğini belirtmektedirler (McGrath ve Van Bergen, 2017).

Tett ve Riddell'in (2009, s. 478-9) çalışması, İskoçya'da eğitimcilerin bakış açısından öğretmenlik mesleğindeki cinsiyet eşitsizlikleri konusundaki anlayışlarını ortaya koymaktadır. İskoç Yönetici Eğitim Bölümü (Scottish Executive Education Department (SEED) tarafından yapılan bir araştırmada, ilköğretim öğretmenliği alanında öğrenim gören erkek adayların oranı 1998'de % 30 iken, 2003'te % 26'ya gerilediği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar, eğitimde cinsiyet dengesi hakkında tartışırken, mesleğin ayrımcı bir engelinin olmaması gerektiğini de şiddetle savunmaktadırlar. Araştırmada cinsiyet eşitliğine yönelik bir politika yaklaşımının, öğretim gibi kadın yoğun mesleklerde çalışanların yaşadıkları maddi ve manevi dezavantajı ele alması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca araştırmada katılımcılar, cinsiyet konusunda önemli olanın erkek ve kız çocuklarının, öğretmenlerinin dengeli bir dağılıma sahip olarak, onları gözlemleyebilmelerine imkân tanımak olduğunu dile getirmişlerdir. Diğer yandan Erginer ve Saklan'ın (2016) araştırmalarında, 1997-2016 yılları arasında eğitim fakültelerine devam eden kadın öğretmen aday sayılarının erkek öğretmen aday sayılarına göre daha fazla artış gösterdiği, bu durumun Sınıf, Fen Bilgisi, Matematik ve Okul Öncesi öğretmenliğinde de devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Verilerden anlaşıldığı gibi, özellikle ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerindeki hiyerarşik dengesizlikler göze çarpmaktadır. Konuya bir başka açıdan yaklaşıldığında ise kadınların sayısal olarak üstünlüğü, yönetim pozisyonlarında erkeklere göre aynı oranda buldukları anlamına gelmemektedir. Kadınların çalışma yaşamındaki konumları değerlendirildiğinde, kadın öğretmen sayısının çok yüksek olduğu ülkelerde bile yönetim pozisyonlarına erkeklerin hâkim olmaya devam ettikleri anlaşılmaktadır (Tett ve Riddell, 2009, s. 479). Avustralya, Botswana ve Kanada'da kadın öğretmenler, işgücünün çoğunluğunu oluşturmasına karşın, kendilerini eğitim sistemi içindeki güç ve karar verme pozisyonlarına eşit olmayan erişimde bulmaktadırlar (Kelleher, 2011, s. 12). Öğretmenlik mesleğinde gözlemlenen cinsiyet dengesizliklerinin, mesleğe, ebeveynlikle örtüştürülen bir stereotip (kalıpyargı) ile yaklaşılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu durum daha yüksek öğrenim düzeylerinde, daha prestijli çalışma alanlarında ve liderlik pozisyonlarında, kadın öğretmenlerin daha az temsil edilmelerine neden olmaktadır.

Elbette zaman içerisinde yaşanan ekonomik gelişmeler, kadın ve çalışma ilişkisini değiştirmiştir ancak bu değişim kadınların ev içi (yeniden üretim) rolleri konusundaki katı inancı ortadan kaldıramamış, çalışma yaşamında kadınlara yönelik yatay ve dikey bir hiyerarşi ve ayrışma şeklinde süregelmiştir (Acar-Savran, 2010, s. 24-31). Carrington (2002), öğretmenlik mesleğinin genellikle düşük ücret ve düşük statüleri varsayımı nedeniyle erkekler için çekici olmayan bir kariyer seçimi olarak görüldüğünü ileri sürmektedir. Ona göre erkek öğretmenler azınlıkta olmaktan ve daha kadınsı bir ortamda çalışmaktan memnun görünmemektedirler (Cushman, 2005).

Öğretmenliğin kadınsılaşması 'doğal' bir süreç olarak tanımlanmakla birlikte, mesleğin

statüsünü zayıflattığı için profesyonelleşmenin önünde bir engel olarak da görülmektedir (Hypolito, 2004). Profesyonellik, genellikle bir meslek mensubu için bir dizi gereksinim ve beklentiyi ifade etmektedir. Genellikle işi gerçekleştirmek için gereken nitelikler, değerler ve davranışlar da dahil olmak üzere, kabul edilmiş iş normları olarak anlaşılmaktadır (Evetts, 2011). Evans (2008, s. 29) profesyonelliği, belirli bir mesleğin hem amaç ve statüsünün hem de sağladığı hizmetin niteliği, kapsamı ve düzeyleri ile mesleğin içinde hâkim olan uzmanlığın algılanmasına katkıda bulunan ve söz konusu uzmanlığı yansıtan, çalışma uygulamalarını destekleyen genel etik kod şeklinde tanımlamaktadır.

Parlar, Cansoy ve Kılınç (2017, s. 16), öğretmenlik mesleğinde profesyonellik üzerine yürütülen tartışmaların öğretmen özerkliği, mesleki gelişim, bilgi ve yeterlikler, mesleki işbirliği, mesleki davranış ve tutum gibi boyutlarda ele alındığını ifade etmektedirler. Wang, Lai ve Lo (2014, s. 434), öğretmenlik mesleğinde profesyonelliği mesleki bilgi, öğretmen özerkliği ve akran ağları (mesleki işbirliği) boyutlarında kavramsallaştırmaktadırlar. Mesleki bilgi, öğretmenlik mesleğinde yetkinlik kazanmak, yaşam boyu öğrenme anlayışına sahip olmak ve mesleki eğitim ve öğretimde yeterliliklerle tanınan bir bilgi kümesi anlamına gelirken; öğretmen özerkliği, öğretmenlerin çalışmalarında bazı özerk kararlar verebildikleri, karar verme, planlama ve koordinasyon süreçlerine katılımı, okulun farklı alanlarında daha fazla söz sahibi olmayı ve öğretim uygulamalarında ve değerlendirmelerinde özgünlüğü ifade etmektedir (OECD, 2016b, s. 37).

Bu konuda bir başka sınıflandırma olan yüksek mesleki işbirliği ise, öğretmenlerin öğrencilerin gelişiminden ve kendi mesleki çalışmalarından sorumlu olduğunu; öğretmenlerin birbirlerini geliştirerek gözlem yapmalarını ve diğer öğretmenleri yönlendirerek her türlü mesleki gelişim faaliyetini ifade etmektedir. Bu konuda bir başka sınıflandırma, Evans'a (2011, s. 856) aittir. Evans (2011) öğretmenlik mesleğinde profesyonelliği davranışsal boyut, tutum boyutu ve entelektüel boyut olmak üzere üç boyutta incelemiştir. Davranışsal boyut, öğretmenlerin edinmesi gereken yeterlilikleri ve öğrenci öğrenme uygulamalarını içerirken, tutum boyutu öğretmenlerin mesleğe ilişkin tutum ve inançlarını ele almaktadır. Entelektüel boyut ise öğretmenlerin bilgi birikimini, öğretim yöntemlerinin etkin kullanımını ve özgün fikirler üretmeyi ön plana çıkarmaktadır. Ball ve Forzani'ye göre (2009) öğretmenlik mesleği, yüksek düzeyde profesyonellik gerektiren karmaşık bir iştir. Öğretmenler içeriğin ötesinde bilgiye sahip olmalıdır. Bu bakış açısıyla, öğretmenlerin bilmesi ve yapabilmesi gereken, sadece öğretim programının önceden belirlenmiş bilgisini vermekten daha karmaşıktır. Öğretmenler bilgilerini mevcut içeriğin içine ve dışına doğru genişletmeli, farklı kavramları farklı disiplinler arasında ilişkilendirebilmeli ve öğrencilerin derinlemesine öğrenmelerini teşvik edecek şekilde öğretmelidir.

Duflo (2012, s. 1053), kadınların erkeklere göre benzer işleri yapsalar bile daha az kazandıklarını -kadınların çalıştıkları her saat başına erkeklerden % 17,4 daha az kazandıklarını (EURYDICE, 2010, s. 19)- ve üst kademelerde temsil oranlarının daha düşük olduğunu ifade etmektedir. Kadınların işgücü piyasalarına katılması, ucuz emek gücü olarak doğallaştırılırken, hemen hemen her alanda kadın çalışanların sayıları artmaktadır (Urhan ve Etiler, 2011, s. 192). Özellikle küçük yaş gruplarında öğretmenlik yapanlar için düşük statü, zorlu çalışma koşulları, düşük maaş ve düşük faydalar, aynı zamanda eğitimin niteliğine de zarar vermektedir (Allen ve Kelly, 2015; Ponte, 2012, s. 44). Gerçekte kadınlar düşük ücretli ve statülü işlerde çalışmaya gönüllü değildirler. Söz konusu meslekler ya kadınlar çalıştığı için düşük statülü olur ya da halihazırda düşük statülü oldukları için kadınlara ayrılır. Bir başka deyişle kadınlar meslek seçiminde özgür görünürken, seçtikleri meslekler kadın çalışanların sayısındaki artışla doğru orantılı olarak düşük ücretli ve düşük statülü bir konuma evrilmektedir (Benholdt-Thomsen, 2008, s. 184).

Kadınların genel olarak, yönetimle ilgili bilimsel bilgi ve teknolojiye dayanan dalların dışında tutulmaları, daha çok yardımcılığa dayanan ve rutin yapılan işler, sosyal refah,

toplum sağlığı, bakım ve hizmet işleri ile ilişkilendirilmeleri; kısacası yöneten değil, başkalarının aldığı kararları yerine getiren konumda olmaları sıklıkla gözlenen bir durumdur (Ecevit, 1998, s. 277). Bu bağlamda kadınların daha düşük yardımcı işlerde ve işkollarında yoğunlaştıkları gerçeği ortak bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır (Urhan ve Etiler, 2011, s. 199).

Acker ve Dillabough'un (2007, s. 301) iddia ettiği gibi, öğretmek beraberinde 'ev içi ve maternal (annelikle ilişkili olan) görüntülerle dolu' cinsiyetlendirilmiş bir tarih taşımaktadır. Annelik ve öğretmenlik arasındaki ilişki içerisinde tartışmasız bir şekilde örtük olarak bir kadın öğretmenin akademik ve öğretici kapasitesi, profesyonellik ve potansiyel kariyer gelişimi için olumsuz çağrışım potansiyeli bulunmaktadır. Annelik nitelikleri, teknik ve pedagojik bilgi ile ilişkilendirilmemektedir (Kelleher, 2011, s. 13; Sadaquat ve Sheikh, 2011, s. 101). Warin ve Gannerud'a göre (2014, 19), kadının sorumlulukları ile çalışma yaşamı arasındaki bağlantı, özellikle profesyonel öğretim uygulamaları özelinde düşünülecek olursa, toplum tarafından tanınmamakta ve değersizleştirilmektedir. Küçük çocukların bakımında ve eğitiminde 'benzersiz' anne rolünü ayrıcalıklı kılan cinsiyetçi söylemler, ABD ve diğer birçok ülkede kamu eğitiminin kültürünü derinlemesine etkilemektedir (Ailwood, 2007; Brownhill ve Oates, 2016; Kamerman ve Gatenio- Gabel, 2007).

Buyruk (2014, s. 102), öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşmasını yalnızca istatistiksel bir süreç olarak değil, aynı zamanda ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutları ile ele alırken, ataerki yapı düzeninde şekillenen toplumsal cinsiyet rollerinin öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşmasına başat bir etkisi olduğu görüşündedir. Buradaki asıl nokta cinsiyet farklılıklarını belli bir dönemden ya da kültürün baskın fikirlerinden doğan kültürel bir olgu olarak algılamaktır. Eğitim bazı cinsiyet farklılıklarının önemli görülmesinin nedenine ilişkin farkındalık yaratmak, cinsiyetler için eşitliği teşvik etmek ve kalıp yargılarla mücadele etmek için bir araç olarak ele alınmaktadır (EURYDICE, 2010, s. 16).

Brezilya'da Temel Eğitim Kanunu'nun ilan edilmesine kadar okul öncesi eğitim ile ilgili yasal bir düzenlemenin olmaması ve çocukların eğitimi ile ilgili kadının doğal bir eğitimci olduğu ve onların bakımı ve eğitiminde doğal bir 'hediye' olduğu fikrinin yaygın olması şaşırtıcı görünmemektedir. Bu şekilde kadın cinsiyetiyle ilgili toplumsal yapının özellikle kadınların öğretmenlik mesleğinde sayılarının artmasından sonra, 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında da devam ettiği görülmektedir. Ayrıca öğretim faaliyeti 'kadınsı' özelliklerle; etkililik, sabır ve çocuklarla başa çıkmanın 'yolu' ile ilişkilendirilmeye başlanmıştır (Souza ve Melo, 2019, s. 697). Her ne kadar ebeveynliğin ortak bir sorumluluk alanı olduğu kabul edilse de, annelerin çoğu ülke ve ekonomide birincil bakım rolünü sürdürmekte olduğu bilinmektedir (Haynes, 2017, s. 117). Washington (2009, s. 1), günümüzde cinsiyet kalıp yargılarının halen yaygın olduğunun altını çizmekte ve toplumun kimi kesimine göre, özellikle küçük çocuklar olmak üzere çocuklarla çalışan erkeklerin 'gerçek erkek' olarak görülmediği algısının devam ettiğini ifade etmektedir. Çünkü küçük yaş grupları ile çalışmak genellikle beslenme ve bakımla ilişkilendirilerek toplum tarafından 'kadın alanı' olarak görülmektedir.

Kadınların erkeklerden daha fazla şefkatli, duyarlı ve yaratıcı olduğu tartışması (Browne 2008), erkeklerin öğretmenlik mesleğine katılmasını zorlaştıran etkenlerden biri olarak görülmektedir. Ayrıca okul sistemi içerisinde daha fazla erkek öğretmenin çalışmasının özellikle öğrencilerle kurulan ilişkilerde olumlu yönlerinin olduğu, erkek öğretmenlerin öğrencilere rol model oldukları, akademik başarı, disiplin sorunları vb. etkenlerin kadın ya da erkek öğretmenin varlığında kayda değer bir değişme göstermediği bazı araştırmalarca ortaya konulmaktadır.

Öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşması ile ilgili kaygılar, hem okulda hem de daha sonraki yaşamda erkekleri dezavantajlı kılabacak önyargılara karşı etki yaratıyor olsa da, araştırmalar bunun böyle olmadığını göstermektedir (Hausmann, Tyson ve Zahidi, 2016). Bununla birlikte, Carrington ve Skelton (2003), okul deneyiminin diğer yönleri üzerinde daha olumlu bir etkiye sahip olsa da, başarıya çok az etkisi olduğunu savunarak,

öğrencilerin ve öğretmenlerin aynı cinsiyete göre eşleştirilmeleriyle ilgili endişelerini dile getirmektedirler.

Elina Lahelma (2000, akt. Griffiths, 2016, s. 401) tarafından yapılan yeni bir araştırmanın gösterdiği gibi, öğrencilerin önemli gördüğü özelliklerin cinsiyet açısından tarafsız olduğuna dair bazı kanıtlar vardır. Öğrenciler, öğretmenlerin öğretim ve düzeni sağlamada iyi olmasını, samimi ve rahat olmalarını istemektedirler. Düzeni koruma, arkadaşça davranma ve rahatlama yolları üzerinde cinsiyet etkileri olabilir, ancak bunların başarı düzeyleri ile ilgisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Carrington ve McPhee (2008, s. 111) politika yapımcıların, öğretmenleri ve öğrencileri cinsiyete göre eşleştirmenin, yani rol modeli argümanının, erkek çocukların eğitim performansı ve akademik katılımı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu varsayma eğiliminde olmalarına karşın, birçok ülkede (ABD, Finlandiya, İngiltere, Avustralya, Kanada ve Hollanda vb.) yapılan çalışmaların, aynı cinsiyetten olan öğretmenlerin, çocukların başarısı veya tutumları üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını gösterdiğini belirtmektedirler. Öğretmenin cinsiyeti, öğrenci kazanımı üzerinde etkili görünmemektedir. Politika yapımcıların, erkek ve kız çocuklarının önde gelen kadınlık ve erkeklik yapılarının kısıtlamalarından kurtulmak amacıyla hem erkek hem de kadın öğretmenlerin klişeleşmiş kavramlara itiraz etmeleri ve alternatif bakış açıları sunmaları gerektiğini kabul etmeleri hayati önem taşımaktadır (Hutchings, Carrington, Francis, Skelton, Read ve Hall, 2008, s. 22).

McGrath ve Sinclair (2013), veliler ve öğretmenlerle, erkek ilköğretim öğretmeni algısı üzerine bir görüşme yapmışlardır. Katılımcılar, ilköğretim okullarındaki erkek öğretmenlerin öğrencilere etkili rol model olduklarını, destekleyici bir baba figürü yansıttıklarını ve ileride öğretmenlik mesleğine yönelmeye ilişkin etkili olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, erkek öğretmenlerin, sosyal becerilerini geliştirmede ve hassas konular hakkında daha rahat konuşmalarını sağlamada erkek çocuklar için özellikle önemli olabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlik mesleğinde erkek öğretmenlerin, okul nüfusu üzerinde bazı olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Ayrıca Tokić (2018, s. 32), çocukların yetişkin erkeklerle yeterli zaman harcamadıklarında, hem ailede hem de toplumda pozitif erkek rol modelleriyle temaslarının azalacağını ifade etmektedir.

Carrington ve McPhee'nin (2008) araştırmaları, katılımcıların okullarındaki mevcut insan kaynağı yapılarının avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmeye yönelik görüşleri, özellikle erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranı ve rollerin cinsiyete göre dağılımı, toplumsal cinsiyet farklılıklarının sınıf etkileşimi üzerindeki olası etkileri konularını ele almaktadır. Hem erkek hem de kadın katılımcılar, işgücündeki cinsiyet dengesizliklerinin endişe verici olduğu görüşündedirler. Katılımcılar erkek öğretmenlerin, ilköğretilerde çok ihtiyaç duyulan erkek 'rol modeli' veya 'baba figürünü' sağladıklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamında bazı kadın katılımcılar, erkek ilköğretim öğretmenlerinin okullardaki disiplinin sürdürülmesine özel bir katkısının olduğunu altını çizirken, katılımcıların büyük çoğunluğu erkek öğretmenlerin sayısal olarak artmasının, sonuçta erkek öğrencilerin akademik katılımını artırarak başarıdaki cinsiyet farkını azaltmaya hizmet edeceğine inandıklarını dile getirmişlerdir.

Francis ve Skelton'a göre (2011) okullar uzun zamandır çocukların toplumsal cinsiyet kimliklerinin geliştirildiği ve desteklendiği yerler olmuştur. Moosa ve Bhana (2017) okullardaki cinsiyet eşitliği olgusundan hareketle, erkeklerin gözlemlenebilir cinsiyete özgü davranışlarının, dezavantajlı ev yaşamı olan öğrenciler için özellikle önemli olabileceğinden söz etmektedirler. Örneğin, erkek öğretmenlerin varlığı, özellikle savunmasız çocukların erkekleri şefkatli olarak görmelerine, tehditkâr olarak algılamamalarına ve erkeklerin ve kadınların pozitif, eşit ve şiddetsiz yollarla etkileşime girdiklerine tanıklık etmelerine katkı sağlayabilmektedir (Moosa ve Bhana, 2017). Söz konusu edilen sosyal ve psikolojik nedenlere ek olarak, okulların hem erkek hem de kadın öğretmenleri içermesi için örgütsel nedenler de vardır. Kurumsal sektörde, işgücündeki cinsiyet, yaş, etnik köken ve din çeşitliliği teşvik edilmektedir, çünkü bu çeşitlilik çoklu

bakış açısı sağlamakta ve daha geniş topluluğu yansıtan kapsayıcı bir çalışma alanı yaratmaktadır (McCuiston, Ross Wooldridge ve Pierce, 2004). Ayrıca Warin (2006), öğretmenlik mesleğine daha fazla erkek öğretmenin katılmasının, toplumsal cinsiyet inşasında temel kavramları sorgulamayı sağlayacağını ifade etmektedir.

Alanyazında öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşması eğilimi, farklı bakış açıları ve çeşitli boyutlarıyla tartışılmaktadır. Gelecekte bu mesleği sürdürecektir olan öğretmen adaylarının konuyla ilgili farkındalıklarına ve bu mesleğe nasıl yaklaştıklarına ilişkin görüşlerinin alınması, öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşmasının yaratacağı sorunlara yönelik önerecekleri çözüm yolları açısından, alanyazına yeni bir katkı sağlayacaktır.

Amaç

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğinin kadınsılaşmasına yönelik çözüm önerilerinin neler olabileceğinin belirlenmesidir.

Araştırmanın Alt Amaçları

Bu amaç doğrultusunda alt amaçlar şunlardır:

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre:

- Eğitim fakültelerindeki pek çok bölümde erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşün farkında olup olmadıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Eğitim fakültelerindeki pek çok bölümde erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşün bir sorun yaratıp yaratmadığına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşü bir sorun olarak görüyorlarsa, bu konuyla ilgili olarak sundukları çözüm önerileri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Eğitim fakültelerindeki erkek ve kadın öğretmen adayı sayıları arasındaki farkın zamanla artmasının fark edilmesi ve bunun bir sorun olarak gözlemlenmesi, araştırma konusuna karar verilmesinde belirleyici bir etken olmuştur. Ayrıca konunun güncel olması araştırmayı önemli kılmaktadır. Bu araştırma ile bir yandan bazı öğretmen yetiştirme programlarında mesleğin kadın mesleğine dönüşmesi üzerine farkındalık oluşturulması planlanırken, bir yandan da öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleği olup olmadığını sorgulatması beklenmektedir. Ayrıca araştırma öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleğine dönüşmesine yönelik, öğretmen adaylarının çözüm üretmelerini sağlanması amacıyla taşımaktadır. Ek olarak, araştırma bir anlamda erkek ve kadın öğretmen adayları için, öğretmenlik mesleğinde kadınsılaşmaya yönelik farkındalık oluşmasına da katkı sağlaması açısından yararlı görülmektedir. Yine araştırma, yasa yapıcı ve politika üreticilere önlem almak üzere fikir sunması açısından da önemli bulunmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma, iki devlet üniversitesi eğitim fakültesinde, 2017-2018 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan, 24'ü kadın ve 23'ü erkek olmak üzere toplam 47 öğretmen adayı ile sınırlıdır.
2. Araştırma, görüşme tekniği ile sınırlıdır. Araştırmacıların daha önce yürütmüş oldukları bir araştırmada öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleğine dönüştüğüne ilişkin gözlemleri mevcuttur (Erginer ve Saklan, 2016). Böyle bir araştırma konusu seçme nedeni, bu gözlemlerle ilgilidir.

Yöntem

Araştırma betimlemeye dayalı nitel bir araştırma olup, fenomenoloji (olgubilim) desenine göre planlanmıştır. Fenomenoloji araştırmaları, farkında olunan fakat derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan bir olay ya da olguya odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 78).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada amaçsal örnekleme yönteminden tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme, araştırmacının bireyleri ve mekânları, çalışma için seçmesini anlamını taşımaktadır. Çünkü bu kişiler, çalışma probleminin ve çalışmanın merkezi fenomenin anlaşılmasına yönelik istekli bir biçimde bilgiler verebileceklerdir (Creswell, 2016, s. 156). Amaçsal örnekleme, yapılan araştırmaya bağlı olarak karşılaştırma, bir durum hakkında detaylı bulgu elde etme gibi gerekçelerle örneklemin belirlenmesi yöntemidir. Birimler belirli niteliklere göre seçilir veya sınıflandırılır; rastgele bir seçim yapılmaz (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s. 92).

Tipik durum örneklemede, incelenen durum için evrenin genel özelliklerini gösteren (bariz farklılıklar taşımayan) tipik bir birim seçilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s. 92). Araştırmanın çalışma grubunu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakülteleri “Temel Eğitim, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Yabancı Diller Eğitimi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Eğitim Bilimleri ve Güzel Sanatlar Eğitimi” bölümlerine devam eden 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümleri, cinsiyete göre öğrenci alımını dikkate alarak, kadın ve erkek öğretmen adayı sayılarını dengelemeye çalıştığı için araştırma dışında bırakılmıştır. Ayrıca her iki üniversitede de henüz öğrenci olmadığı için (araştırma verileri Haziran 2017 tarihinde toplanmıştır) Özel Eğitim Bölümü araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bu bölümlere devam eden araştırma için gönüllü öğretmen adaylarından cinsiyete göre eşit sayıda dağılıma özen gösterilerek 24 kadın ve 23 erkek öğretmen adayı olmak üzere toplam 47 öğretmen adayı çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Fenomenoloji araştırmaları, bireysel deneyimlere odaklı olduğundan, genellikle küçük gruplarla araştırmalar yürütülmektedir. Katılımcılarının sayısının az olması, her bir katılımcının deneyimlerini anlamak için yeterli zaman sağlamaktadır (Şata, 2020, s. 110). Öğretmen adaylarından toplanan verilerin, onların kişisel bilgilerini açığa çıkarmamasına dikkat edilmiştir (Kümbetoğlu, 2005, s. 181). Öğretmen adaylarının, öğrenim gördükleri anabilim dalları, cinsiyetleri ve sınıfları dikkate alınarak kodlanmıştır (Temel Eğitim Bölümü: Sınıf öğretmenliği SÖK1, Okul Öncesi Öğretmenliği OÖE4; Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü: Sosyal Bilimler Öğretmenliği SBÖK2, Türkçe Öğretmenliği TÖE3; Yabancı Diller Eğitimi Bölümü: İngilizce Öğretmenliği İÖE4; Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü: Matematik Öğretmenliği MÖK2, Fen Bilgisi Öğretmenliği FÖE3; Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği BÖE3; Eğitim Bilimleri Bölümü: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık PDRK4; Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü: Müzik Öğretmenliği MZÖK1, Resim-İş Öğretmenliği RÖE1). Aynı öğretmenlik programına devam ederek cinsiyetleri ve sınıfları aynı olan öğretmen adayları için, birinci ve ikinci kadın ya da erkek öğretmen adayı kodlaması yapılmıştır (SÖE4,1; MÖK3,2 vb.).

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış formdan yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış form hazırlama sürecinde ilk olarak araştırma konusu ile ilgili olmak üzere, kitap, makale, bildiri, rapor, tez vb. yayınlar taranmış ve taslak bir veri toplama aracı hazırlanmıştır. Oluşturulan taslak form, konunun içeriğini doğru ve sağlıklı bir şekilde yansıttığından ve soruların anlaşılabilir olduğundan emin olmak için, uzman görüşüne başvurulmuştur. Görüşme formunun öğretmen adayları için kolaylıkla yanıtlanabilir düzeye getirilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış form, uygulamadan önce uzman görüşüne sunulmuş, uzmanlardan görüş ve değerlendirmeleri alındıktan sonra tekrar gözden geçirilmiştir. Daha sonra beş öğretmen adayı üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamaya dâhil olan öğretmen adayları, gerçek uygulamada dışarıda bırakılmıştır. Pilot uygulama sonrası gerekli düzeltmelerin yapılması ve forma son halinin verilmesi aşamasına geçilmiştir. Forma son hali verildikten sonra öğretmen adayları ile görüşmelere başlanmıştır. Görüşmeler her bir öğretmen adayı ile ortalama 20' sürmüştür. Görüşmeler öğretmen adaylarının onayıyla kayda alınmış ya da formlar üzerine not edilmiştir. Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, araştırmanın amacına uygun olarak, yeterli sayıda veriye ulaşıldığı düşünüldüğünde ve katılımcı ifadelerinin birbirini tekrar ettiği sezildiğinde görüşmelere son verilmiştir.

Fenomenolojik çalışmalarda veri toplama süreci genellikle katılımcılarla derinlemesine ve çoklu görüşmeler yapılarak gerçekleşmektedir (Aydın, 2016, s. 81). Fenomene ilişkin katılımcıların deneyimlerinin zengin bir şekilde ortaya konulması, etkili ve verimli bir görüşme sürecinin gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Bu süreç bir iletişim ve etkileşim sürecidir ve hem araştırmacı hem de katılımcı bu sürecin etkin öğeleridir (Ersoy, 2017, s. 112). Araştırmada verilerin toplanması aşamasında yarı yapılandırılmış bir form kullanılarak, öğretmen adayları ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sürecinde, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinin kullanılması, katılımcıların görüşlerini aktarırken herhangi bir unsurdan etkilenmeden aktarmaları açısından fayda sağlamıştır. Ayrıca Ersoy (2017, s. 112), görüşme sırasında katılımcıların konuşmalarını belirli bir noktada toplamak ve odaklanmalarını sağlamanın yanı sıra, beklenmedik durumların da ortaya çıkabileceğinden söz etmekte ve bu durumun, katılımcıların bakış açılarını yansıtması açısından çok değerli olabileceğini; bize önceden fark edemediğimiz birçok bilgi verebileceğini aktarmaktadır. Fenomenolojik görüşme yönteminde, katılımcılar fenomeni deneyimleyen bilirkişi oldukları için görüşme sırasında katılımcıların rahat edebileceği bir ortam sunulmalıdır (Smith vd., 2009, akt. Ersoy, 2017). Bu nedenle öğretmen adayları ile görüşmeler sırasında, rahat ve güven verici bir ortam oluşmasına gayret edilmiş, görüşmenin herhangi bir aşamasında katılımcılara, devam etmek istemedikleri takdirde görüşmenin sonlanabileceğinin garantisi verilmiştir. Ayrıca görüşme öncesinde öğretmen adaylarından, görüşmeleri kayda alıp alınmamasına yönelik izin alınmış, onay verdikleri takdirde bu işlemin yapılacağı bildirilmiştir. Görüşmeler sonlanıp, araştırma sonuçlarının yazımına geçildiğinde, öğretmen adaylarının kişisel bilgilerinin hiçbir şekilde açığa çıkmayacak şekilde raporlanacağını, isimler yoluyla değil kodlar yoluyla araştırma raporunun oluşturulacağını garantisi verilmiştir. Görüşmeler sonrası elde edilen ses kayıtları ve notlar deşifre edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Öğretmen adayları ile görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, verilerin anlamının dışarıya aktarılma süreci (Merriam, 2015, s. 167) ve metnin tekrar eden kelimeler veya temalar açısından taranması anlamına gelmektedir. Genellikle gözleme dayalı alan notlarından çok metin (mülakat dökümleri, günlükler vb.) analizini ifade etmektedir. Daha genel olarak içerik analizi, hacimli olan nitel materyali olarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimlerine karşılık gelmektedir (Patton, 2014, s. 453). Araştırmada verilerin içerik analizi ile çözümlenmesi aşamasına geçildiğinde, ses

kayıt cihazı ile elde edilen görüşme kayıtları elektronik ortamda deşifre edilmiştir. Sonrasında deşifre edilen ilk görüşme dökümleri, ilk alan notları ve çalışma süresince toplanan tüm dokümanların okuma aşamasına geçilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili olabilecek tüm kullanışlı veri parçalarının belirlenmesi açık kodlama olarak nitelendirilmektedir. Araştırmada öncelikle, katılımcıların önemli ifadeleri belirlenmiş ve birbirini tekrar eden ve ilgisiz ifadeler elenmiştir. Daha sonra ortak ifadeler, araştırmacının yorumları ve notları bir araya toplanmış ve anlam kümeleri kategorilendirilmiştir. Kategoriler, temalar ya da bulgular araştırma sonuçlarına cevap verebilir nitelikte olduğu için bu kategorilerin adlarının, çalışmanın yönelimiyle uyumlu olmasına dikkat edilmiştir (Merriam, 2015, s. 175). Katılımcılardan elde edilen veriler, araştırma raporuna, görüşme kayıtlarına uygun olarak aktarılmaya çalışılmış; bu amaçla bulguların yazımında sıklıkla doğrudan alıntılara yer verilerek dış geçerlik (aktarılabirlik) sağlanabilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 271). Araştırmada verilerin çözümlenmesi sürecinde kasıtlı ayıklama ve fenomenolojik azaltma tekniklerinden (Merriam, 2015, s. 190) yararlanılmıştır. Katılımcı verilerinden önemsiz görülenler, birbirini tekrar eden veriler elenmiş, metin anlamlı bir yapıya kavuşturulmaya çalışılmıştır.

Katılımcı onayının alınması, araştırmacı tarafından verilerin doğru anlaşılıp yorumlanması ve raporlaştırılması açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmada inandırıcılığı sağlamak adına veri toplama sırasında katılımcılardan, görüşmede elde edilen verilerin doğru anlaşılıp anlaşılmadığını saptamak amacıyla onay alınmıştır. Araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak amacıyla, veri toplama araçları, katılımcılardan elde edilen veriler ve notlar saklanmıştır.

Bulgular

Araştırma sonucu çözümlenmesi yapılan veriler üç ana tema ve alt temalar altında toplanarak sunulmuştur.

Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün farkında olma durumları

Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün farkında olup olmadıkları ile ilgili bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün farkında olma durumları

Daha önceden farkında olmasına karşın bölümünü seçme	
Farkında olmasına karşın bölümünü seçmede etkilenmeme	
Farkında olmayıp fakülteye/ sınıfa geldiğinde fark etme	Kendi gözlemi ile fark etme
	Öğretim elemanı vurgusuyla fark etme
	Hem kendi gözlemi hem de öğretim elemanı vurgusuyla fark etme
Farkında olmama	

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün farkında olma durumları daha önceden farkında olmasına karşın bölümünü seçme, farkında olmasına karşın bölümünü seçmede etkilenmeme, farkında olmayıp fakülteye/sınıfa geldiğinde fark etme ve farkında olmama başlıkları altında değerlendirilmektedir. Aşağıda bu temalara ve alt temalara ilişkin açıklamalar ve katılımcı ifadeleri yer almaktadır.

Öğretmen adaylarından birkaçı, öğretmenlik programlarında erkek öğretmen adayı

sayılarındaki düşüşü daha önceden fark etmelerine karşın öğretmenlik programı tercihinde bulduklarını dile getirmişlerdir. Bu görüşü dile getiren adayların neredeyse hepsinin erkek aday olması dikkat çekmektedir. Bu durum söz konusu adayların meslek ve bölüm tercihlerini bilinçli bir şekilde yaptıklarını akla getirmektedir. Öğretmen adaylarının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir:

“Bu fark gözle görülür derecede. Türkiye’deki atama ortalamalarına da baktığımızda erkekler son dönemde mühendislik fakültelerindeki bölüm artışıyla oralara yönelmektedirler.” (PDRK2)

“Farkındayım. Erkeklerin genellikle mühendislik vb. bölümlere yönlendirilmesi ve mesleklerde öğretmenliğin kolay olmasından dolayı kadınların buralara rağbet etmediğini, dolayısıyla öğretmenliğe yöneldiklerini düşünüyorum.” (RÖE2)

“Farkındayım. Ülkenin genel görünümünden fark ediyorum. Gelmeden önce de biliyordum. Eğitim fakültesinde kız çoktur.” (TÖE2,2)

Öğretmen adaylarının ifadelerinden de anlaşılacağı gibi, bölüm tercihi aşamasında erkeklerin genellikle öğretmenlik bölümü tercihi dışındaki mühendislik vb. bölümlere yönelmeleri, adayların da dikkatini çekmiş ve diğer mesleklerin öğretmenlik mesleğinin üstünde görüldüğü algısına dikkat çekmişlerdir.

Öğretmen adaylarından bazıları öğretmenlik programlarındaki erkek adayların sayılarındaki düşüşün farkında olduklarını ancak bölüm seçiminde bu faktörden etkilenmediklerini ifade etmişlerdir. Görüşlerini dile getiren katılımcılar, hem toplumdaki öğretmenlik mesleğine ilişkin algının hem de öğretmenlik mesleğinin giderek daha fazla cinsiyete göre dönüşüme uğradığının farkında olduklarını vurgulamışlardır. Adaylar kendi seçimleri ve istekleri yönünde bölüm ve meslek tercihi yaptıklarını söylemişler, programlarında okumaya başladıklarında ise kadın öğretmen adayı sayılarının fazla olduğunu deneyimleyerek görmüşlerdir. Adayların ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmektedir:

“Evet farkındayım. Sonuçta bu işlerle eğitimimiz dolayısıyla ilgileniyoruz, araştırıyoruz. Yani mezun olanlar, kazananlar aracılığıyla öğreniyoruz. Bölümümü seçmeden önce de farkındaydım ama bunun için seçmedim.” (PDRE1,2)

“Evet, farkındayım bölümümü seçmeden önce de biliyordum. Ağabeyim de okuduğu için bana söylemişti. Bölüm seçmemin erkeklerle yani cinsiyetle bir ilgisi yok, istediğim için seçtim.” (BÖK2,2)

“Farkındaydım fakat bu bölümü seçmem bundan kaynaklanmadı. Çevremdeki üniversitede bölüm seçmelerinde de bu gayet açıktı.” (OÖK2,1)

“Farkındayım. Kendi kardeşimin (erkek) geç olgunlaşacağını düşünüyorum. Bayanlar çok konuştukları için dili tercih ediyorlar. Kendi gözlemim. Toplumsal algının farkındayım. Liseden beri böyle. Biliyordum arkadaşlarımın cinsiyeti önemli değildi.” (İÖK3)

Öğretmen adaylarının yarısından fazlası erkek adaylarındaki sayılarındaki düşüşün daha önce farkında olmadıklarını, fakülteye/sınıfa geldiklerinde fark ettiklerini dile getirmişlerdir. Söz konusu adayların büyük çoğunluğu bu durumu kendi gözlemi ile fark etmişlerdir. Adayların ifadelerine aşağıda yer verilmektedir:

“Kız öğrencilerin arttığı bariz belli. Sınıfta 4 erkek var. Gözlemledim. Lisede de sınıfımızın en az yarısı kızdı.” (İÖE2,2)

“Farkında değilim. Aslında bulunduğumuz sınıftan da fark ediliyor. Bölümümde kız sayısının fazla olacağını biliyordum ama bu kadar da beklememiştin. Tabi bu şekilde erkek rehberlikçi azalacak.” (PDRE2)

“Genel olarak öyle bir durum var evet. Hadi benim seçtiğim bölümde erkekler çok azdır ama genel olarak düşünüldüğünde de azaldığını bilmiyordum.” (OÖE2,2)

Erkek bir öğretmen adayı kadın öğretmen adayı sayılarının çok olacağını düşündüğü okul öncesi eğitim bölümünü yazmayıp, sınıf öğretmenliği bölümünü tercih etmesine karşın düşündüğünden daha fazla erkek aday ile karşılaşmadığının altını çizmektedir. Adayın ifadesi şu şekildedir:

“Farkındayım. 1. sınıflarda çok azız. Kendim gözledim. Ablam okul öncesi yazmamı istemedi. Her yer kız olur dedi. Sınıf öğretmenliğinde en azından yarı yarıya olur diye düşündüm.” (SÖE2)

Bir erkek öğretmen adayı, bölümlerde ve sınıf düzeylerinde erkek öğretmen adayı sayılarının bu denli düşük olmasının farklı illerde de benzer olduğuna değinirken, birkaç erkek öğretmen adayı bu durumun kendilerine normal gelmediğinin altını çizmişlerdir. Adayların görüşleri şu şekildedir:

"Bilmiyordum, sonra gözlemedim. İstanbul Üniversitesi'ne Farabi ile gittim, orada da kızlar çoktu..... Bu durumdan rahatsız olmadım, normal gördüm." (SBÖE3,2)

"Bilmiyordum. Sonra fark ettim, sınıfımızın yüzde sekseni, alt sınıfın % 95'i kız. Gözlemedim. Bu durum normal gelmiyor. Kızlara göre erkekler az olabilirdi ama bu kadar da değil." (MÖE2,1)

"Farkındayım. Sınıfta 9 erkek var, bir alt sınıfta 3 erkek var. Üçte bire düşüyor. Eğitim fakültesinde kız çok. Kendim gözlemedim. Erkek arkadaşlarımla bu durumu sorguluyoruz. Erkekler çok olsaydı normal olurdu, normal değil. Bu kadar çok kız beklememiştik." (MÖE2,2)

"Sınıfa geldim korktum. Hiç erkek yoktu. Hatta bu durum bana, okulu bırakmayı bile düşündürdü. Kendim gözlemedim. Bilmiyordum en fazla yarı yarıya ya da kızlar biraz daha fazla olur diye düşünmüştüm." (FBÖE3,1)

İki kadın öğretmen adayı ise erkek öğretmen adayı sayılarının az olmasının farkında olduklarını dile getirirlerken, aşağıdaki gibi durumu oldukça kanıksayıcı ifadeler kullanmışlardır:

"Farkındayım, sınıfta 9 erkek var. Lisede de aynı şekildeydi. Erkekler daha çoktu ama yine kızlardan azdı. Bu durum meslek seçimimi etkilemedi. Kendim gözledim. Rahatsız olmadım ve kızların çok olması üzerinde düşünmedim. Eğitim fakültesinde her zaman kızlar çok olur." (MÖK2,2)

"Farkındayım. Sınıfta sadece 10 kişi erkek. Buraya gelince gördüm. Düşünmedim. Toplumdaki bakış açısına göre doğal algıladım." (TÖK2)

Bir başka kadın öğretmen adayı ise toplumun meslekleri cinsiyete dayalı olarak sınıflandırdığını aşağıdaki şekilde vurgulamaktadır:

"Farkındayım. Mesleğe kadın mesleği diye bakılıyor. Toplum böyle düşünüyor. Toplum meslekleri cinsiyete göre sınıflandırıyor. Kendim gözlemedim. Lisede olduğu gibi karma beklemiştim. Şaşırđım. Kaynaşma açısından sıkıntı oldu. Kızlar kendi içinde, erkekler kendi içinde gruplaşıyorlar." (FBÖK3,2)

Bir kısım öğretmen adayı ise kadın öğretmen adaylarının fazla oluşunu fakülte ya da sınıfa geldiklerinde öğretim elemanlarının vurgusu ile ya görüşmeler ya da dersler sırasında fark ettiklerini dile getirmişlerdir. Adayların ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmektedir.

"Hayır farkında değildim. Görüşmede öğrendim." (MZÖE2)

"Farkındayım. Derslerde öğretim elemanı bahsetti. Bu konuda bilgim yoktu. Anormal bir durum." (SBÖE3,1)

"Siz söyleyince öğrendim. Bölümümü seçmeden önce farkında değildim." (RÖK1)

Öğretmen adaylarının birkaçı hem kendi gözlemi hem de öğretim elemanı vurgusuyla, kadın öğretmen adaylarının çoğunluğu oluşturduğunu fark ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir kadın aday, *"Fark ettim, üzerinde düşünmemiştim. Hocalarımızla derste konuştuk. Kadınlara bu mesleğin yakıştırıldığını biliyordum ama net bir şekilde fakülteye gelince gördüm. Öğretmenliği istiyordum."* (TÖK3,1) şeklinde görüşlerini belirtirken bir başka kadın aday, eğitim fakültelerindeki kadın öğretmen adayı sayılarının artışının olumlu bir durum olmadığını altını şu sözlerle çizmektedir: *"Farkındayım sınıfta tartıştığımız bir konu. Öğretim elemanlarıyla derslerde konuştuk. Hem kendim gözledim. Hem sınıfta tartıştık. Bilmiyordum. Rahatsız olunacak bir durum, toplumun algısı da değişebilir."* (TÖK3,2)

Diğer yandan bu konuda bir diğer kadın aday ise söz konusu durumdan rahatsız olmadığını dile getirmiştir:

"Farkındayım kız öğrenci sayısında artış var. Kendim gözledim. Hocalarımın da duydum. Rahatsız olmuyorum. Daha önce bilmiyordum." (SBÖK3,1)

Üç öğretmen adayı ise erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü hiç fark etmediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmektedir:

"Bu durumu çok fark ettiğimi söyleyemem. Her zaman daha az olur diye düşünüyordum." (MZÖK1)

"Hayır bilmiyordum." (OÖK1)

"Hayır, farkında değilim. Yabancı dil için bu normal bir durumdur. Bu durumdan rahatsız değilim..." (İÖE2,1)

Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılama durumları

Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılayıp algılamadıklarına ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılama durumları

Sorun olarak algılama
Sorun olarak algılamama

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adayları eğitim fakültelerindeki erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılayıp algılamama noktasında ikiye ayrılmışlardır. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılamamaktadırlar. Sorun olarak algılayan adayların yarısına yakını erkek öğretmen adayı yarısından birkaç fazla kadın öğretmen adaydır. Sorun olarak algılamayan adaylarda ise, cinsiyet açısından yarı yarıya bir dağılım görülmektedir. Ayrıca bu durumu sorun olarak gören adayların yarıya yakını, erkek öğretmen adaylarındaki sayılarındaki düşüşün daha önce farkında olmadıklarını, fakülteye/sınıfa geldiklerinde fark ettiklerini dile getirmişlerdir.

Aşağıda erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılayan katılımcıların ifadelerine yer verilmektedir. Öğretmen adaylarının görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüş durumunda, bazıları öğretmenlik mesleğinin saygınlığının azaldığını, erkek öğretmenlerin eksikliğinin okul içerisinde ve öğrencilere yönelik birtakım sorunlara yol açabileceğini, bu durumun cinsiyet eşitliği kavramına zarar verebileceğini, ileride öğretmenlik mesleğini seçecek adaylara da olumsuz bir imaj çizebileceğini vb. ifade etmişlerdir.

Eğitim sistemi içerisinde hem erkek hem kadın öğretmenlerin bulunmasının birçok açıdan avantajlarına ve yararlarına; hatta erkek öğretmenlerin eksikliğinin okul içerisinde ve öğrencilere yönelik birtakım sorunlara yol açabileceğine değinen öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

"... öğrencilere çok yönlü yardım etmek için eğitimlerinde hem erkek hem de bayan öğretmen olmalı." (PDRE1,2)

"Sorundur. Okuldaki erkek öğrencilerle erkek öğretmenlerin daha iyi iletişim kuracağını düşünüyorum." (RÖK2)

"Bence bir sorundur. Çünkü erkek öğretmenlere de ihtiyaç var." (BÖK2,2)

"Erkeklerin sınıf öğretmenliğine bakışı değişebilir. İlkokul çocukları erkek öğretmen göremez. ...Yani her iki cinsiyeti de görmek istiyorlar." (SÖE4)

"Sorun olur. Sınıfta erkek arkadaşlarımızın olmadığı gün derse gitmek istemiyorum. Erkek öğrenciler, erkek öğretmenleri model alırlar. Kadınlara benzemeye çalışmazlar." (MÖE2,2)

"Bu fark açılmaya devam ederse sorun olur. Sabit fikirlik olabilir." (İÖK3)

"Sorundur. Ders aşamasında bile sorun oluyor. Öğrenciler her iki cinsiyeti de görmeli." (TÖK3,1)

Bazı katılımcılar erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün cinsiyet eşitliği kavramına zarar verebileceğini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

"Sorundur. Kadın erkek eşitliği diye üzerinde durulan kavramdan eser yok." (RÖK1)

“Sorundur. Ülkenin kalkınması için kadın erkek birlikteliği gerekiyor. Bu mesleği kadın erkek mesleği diye tanımlamamalı.” (FBÖK3,1)

Öğretmen adaylarından bir kısmı erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün bu şekilde devam etmesiyle öğretmenlik mesleğinin niteliğinin değişebileceğini, bir kadın mesleğine dönüşebileceğini ve daha fazla erkek adayın tercih etmeyebileceğini dile getirmişlerdir. Buna ilişkin görüşler aşağıda yer almaktadır:

“Sorun olabilir doğrudan bu mesleği kadınlara bırakmak. İnsan yetiştiriyoruz. Kadınlar ve erkekler çok farklı düşünüyorlar. Meslek kadın mesleği olursa sadece öğrenciler kadınların elinden yetişecekler.” (SÖK3)

“Sorundur. İlerleyen dönemlerde öğretmenlik mesleğini sadece kadınlar yapabilirler. Öğrenciler erkeklere nasıl davranacaklarını şaşırabilirler.” (SBÖE3,1)

“Sorundur. Kadınlar zoru yapamaz basit meslek yapabilir. Bu durum, kadınların ezilmesine ve ileride şiddet uygulamasına neden oluyor.” (FBÖK3,2)

Aşağıda erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılamayan katılımcıların ifadelerine yer verilmektedir.

Erkeklerin öğretmenlik mesleğini mesleğe atanma vb. nedenlerden dolayı seçmediklerini ve başka bölümler tercih ettiklerini dile getiren öğretmen adaylarının ifadeleri şu şekildedir:

“Normal, artık erkekler pek öğretmenlik tercih etmiyor sanırım. Bayanlara özgü görünüyor.” (MZÖK1)

“Şaşılacak bir durum yok. Erkekleri çeken bir meslek değil çünkü. Sorun değil bence.” (BÖE1)

“...Bir de işsiz kalma oranı gittikçe arttığı için de daha garanti bir mesleğe yönelebilirler.” (OÖK1)

Bir kadın aday (OÖK2,1) erkeklerin ekmek kazanma rolüne atıfta bulunarak “Bence normal karşılanacak bir durum. Atama durumlarından dolayı tercih etmiyorlardır. Eve kadından önce erkeğin ekmek getirmesi beklenir sonuç olarak” şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Bazı adayların ise erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü normal olarak görmeleri, kadınların öğretim işinde daha iyi olduklarının düşünülmesi, öğretmenlik meslek algısından dolayı kadınlara yakıştırılması, annelikle öğretmenliğin bağdaştırılması, öğretmenlik mesleğinin cinsiyetten bağımsız düşünülmesi gerektiği gibi öğretmen adayı ifadelerine aşağıda yer verilmektedir:

“Hayır, bir sorun değil bence. Toplumda kızlar için en ideal meslek öğretmenliktir diye bir algı var.” (OÖK2,2)

“Sorun değildir. Önceden erkekler çoktu, şimdi de kadınlar. Bu mesleğin kadını erkeği olmaz. Belki bir süre sonra cinsiyetler eşitlenir.” (MÖE2,1)

Bir kadın aday (TÖK2) kadınların çocuk bakım sorumluluklarına atıfta bulunarak, erkeklerin ya da kadınların içsel özellikleri olarak değil, toplumsal cinsiyete yönelik yansıttığı görüşleri şu şekildedir: “Problem değildir. Çünkü biz anne olacağız. Ama çok iyi erkek öğretmenler de var. Ancak becerisi, yeteneği olan erkekler olsun.”

Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşe ilişkin sundukları çözüm önerileri

Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşe ilişkin sundukları çözüm önerileri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşe ilişkin sundukları çözüm önerileri

Öğretmenliğe teşvik edici önlemler	Öğretmen atamalarının iyileştirilmesi
	Öğretmenlik alanları ile ilgili kontenjanların eşitlikçi bir

şekilde düzenlenmesi
Öğretmen maaşlarının iyileştirilmesi
Öğretmen yetiştiren kurumların sayılarının azaltılması ve öğrenci alınmaması
Burs verilmesi
Ek ödeme yapılması
Giriş puanında düzenlemelerin yapılması
Bölüm seçiminden önce öğrencilerin bilgilendirilmesi
Eğitim fakültesi, sendika gibi kuruluşların çalışmaları
Toplumsal yargıların kırılması
Nedenlerinin araştırılması
Bir çözümünün olmaması

Tablo 3'ten anlaşılacağı gibi katılımcıların, erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşe ilişkin sunmuş oldukları çözüm önerileri, öğretmenliğe teşvik edici önlemler, bölüm seçiminden önce öğrencilerin bilgilendirilmesi, eğitim fakültesi, sendika gibi kuruluşların çalışmaları, toplumsal yargıların kırılması, nedenlerinin araştırılması başlıkları altında bir araya getirilmiştir. Birkaç öğretmen adayı ise bu konuya ilişkin herhangi bir çözüm önerilerinin olmadığını dile getirmiştir.

Erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşe ilişkin olarak, katılımcıların yaklaşık yarısı öğretmenliğe teşvik edici önlemlere yönelik çözüm önerileri sunmuşlardır. Buna göre bazı öğretmen adayları öğretmen atamaları iyileştirildiği takdirde, mesleğin 'kadın mesleği' olarak görülmesinin önüne geçebileceğini belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

"Öğretmenlikteki atama sayıları ve mesleğin şu anki durumu pek iç açıcı değildir. Bu durum öğrencileri eğitim fakültesini en son tercihe itmektedir." (PDRE1,1)

"Mesleğe olan güven yok. Atama olmayınca herkes polis, asker olmak istiyor. Erkekler bir an önce eve bakmak istiyor." (OÖE2,1)

"Şimdi öğretmenlerin önünde atama gibi kocaman bir engel var. Öncelikle bunun düzenlenmesi gerekiyor. İnsanlar atama olsun olmasın öğretmenlik bölümlerini yazıyorlar." (BÖK2,1)

"Atama sorunu. Erkeklerin çoğu polisliğe yöneliyorlar. Bu sorun çözümlenmeli. İş imkânları için. Erkeklerin iş kurması önemli görülüyor." (SBÖK3,1)

Öğretmen adaylarının bir kısmı öğretmenlik alanları ile ilgili kontenjanlarının eşitlikçi bir şekilde kadın-erkek dengesini dikkate alarak düzenlendiği takdirde, eğitim fakültelerinde kadınların sayısal olarak daha yoğun olmalarının önüne geçilebileceğini belirtmişlerdir. Katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmektedir:

"Fakültelerin kız erkek kontenjanlarını önceden belirlemesi sağlanmalıdır." (MZÖE1)

"... Mühendislik gibi okullara herkesi almasınlar, başarılı olanlar girsinler. Belirli oranda kız, belirli oranda erkek öğrenci alınabilir. ...sınıf öğretmenliğinde 20 kız, 20 erkek öğrenci alınsın." (SÖK3)

"Kontenjan kız-erkek diye olabilir. Kontenjanlar dolmazsa erkeklerin puanlarını düşürüp alınmalıdır (pozitif ayrımcılık)." (SÖK4)

"Düşük puanlı bir yerde okumak istemeyebilirler. Kontenjanı değiştirebilirler. Kız ve erkekler için kota koyabilirler." (FBÖK3,2)

"YÖK'ün kontenjanında öğrenci sayısına kota konulabilir. Yarı yarıya olmasa bile sisteme erkeklerin de gireceği şekilde ayarlanmalı (son çare)." (TÖE2,2)

"Sınıflar A ve B diye ikiye bölünsün. 6 erkek varsa 3'er tane paylaşırılsın. Kızlar 40 taneyse 20, 20 olsunlar." (SÖE2)

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının dördü öğretmen maaşlarının iyileştirilmesini önermişlerdir. Bu konuya ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Öğretmenliğin popülerliği kalmadı. Öğretmenliğe peygamber mesleği diye bakılırdı. Şimdi saygı yok. Eğitim sistemi bunu böyle yaptı. Mesleği değersizleştirdiler. Çocuk bakıyor, öğretmenle aynı koşullarda yaşıyor. Kendi arabasıyla aynı arabaya biniyor. Kendisiyle aynı statüde görüyor. Maaşlarda iyileştirme yapılınsın.” (MÖE2,2)

“Erkekler daha fazla para kazanmak istediği için mesleğe gelmiyorlar. Maddi yönden iyileştirme yapılabilir. Hep birlikte okuyalım kampanyaları yapalım. Erkekleri kazanalım.” (SBÖK3,2)

“Erkekleri bu mesleğe kazandırmaya çalışalım. Mesleğin parasal yönüne bakıyorlar. Kadınlardan daha yüksek para almalıyım diye düşünebilirler. Maaşı arttıralım.” (FBÖK3,2)

Bir erkek öğretmen adayı (SÖE4), “Öğrenci alımında kız-erkek sınırlaması getirilebilir. Öğretmen yetiştiren kurumlar azaltılabilir. Öğrenci alımı durdurulabilir (eşitlenene kadar)” diyerek öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının sayılarının fazla olduğunu düşündüğünü belirtmiş ve kadın ve erkek öğretmen adayı sayılarının dengelenene kadar öğrenci alımına sınırlama getirilebileceğinin altını çizmiştir. Bu konuyla ilgili diğer katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“22 öğrenci alıyorsa 20'ye düşürüp hepsini atayacak. Puanları yükseltip aday sayısını azaltıp, tıp gibi çıkan kişinin işsiz kalmadığı düzenlemeler yapılırsa erkekler gelebilirler.” (MÖE2,2)

“O zaman atayabileceği kadar öğretmen alınmalı.” (FBÖK3,1)

“Yığılmayı, emekli olmamayı düzenleyelim. Bize yer açalım. KPSS mülakat, pek çok mezun var. Çok öğrenci alınıyor. Puanları yükseltsinler, okul açsınlar, ama bazı okullarda öğretim elemanı yok. Öğrenci alımına sınır koysunlar.” (MÖK2,2)

Erkek adayları öğretmenliğe teşvik etmek amacıyla bir kadın aday burs verilmesini önererek, “...hayır benim için bir sorun oluşturmuyor. Ama aileler şöyle düşünebilirler. Örneğin erkek çocukları varsa ve anaokuluna göndermişlerse, çocukları ile erkek öğretmenlerin ilgilenmesi biraz garip kaçabilir. Belki bu yüzden erkekler öğretmenliği seçmiyor, hele de bu bölümü (okul öncesi eğitim bölümü). Ama sayıyı arttırmak için, eşitlik sağlamak için kontenjan açılabilir. Mesela giren ilk 10 erkek öğrenciye burs verilecek falan denilebilir.” (OÖK2,2) şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Bir erkek öğretmen adayı özellikle ülkenin doğu bölgelerinde öğretmenlik yapanlar için ek ödeme yapılmasının erkekleri öğretmenlik mesleğine çekeceğine inandığını, “Erkekler teşvik edilmeli. Bence hele de doğuya atanan öğretmenlere ekstra ücret verilmeli.” (OÖE2,2) sözleri ile dile getirmiştir.

Bir erkek öğretmen adayı öğretmenlik mesleği tercihleri aşamasında mesleği tercih puanlarının yükseltilmesinin mesleğin statüsünü yükselteceğini düşündüğünü ve bu durumda öğretmenliğe daha fazla erkek adayın geleceğini şu sözlerle belirtmektedir: “Öğretmenlik mesleğini hak ettiği yere getirmek için giriş puanlarını yükseltebilirler.” (FBÖE3,2)

Öğretmenliğe teşvik edici önlemlerden sonra, öğretmen adaylarının bazıları erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşün eğitim fakültesi, sendika gibi kuruluşların etkili çalışma yapmaları ile azalacağı yönünde görüş belirtmişlerdir. Aşağıda konu ile ilgili görüşlerden bazılarına yer verilmiştir:

“Sendika ve kuruluşlar öğretmenlik mesleğinin geleceği için biraz daha fazla çalışmalı. Öncelikle eğitimin önemi aşılmalı ve eğitimcinin değeri bilinmelidir.” (PDRE1,1)

“Erkek öğrencilerin eğitim fakültelerine yönelmeleri ve o bölümleri tanımaları için fırsatlar tanınabilir. Örneğin burs, ders sayısı, ders içeriği.” (BÖE2)

“Aileler üzerindeki öğretmenlik mesleği kadın mesleğidir algısının giderilmesi gerekiyor. Öğretmenler ailelerle toplantı yaparak bilinçlendirilmelidirler.” (FBÖE3,2)

“Meslek sahibi olduğumuzda paramı alayım, yatayım anlayışından çıkıp mesleğine sahip çıkan insanlar olabilirsek mesleklerimiz kalitesini artırmış oluruz.” (OÖK1)

“Akademisyenler de mesleği kadın mesleği olarak görüyorlar ve derslerini kızlarla işliyorlar. Kızlar öncelikli. Bu durumda akademisyenlere de eğitim yapılmalı.” (SÖE2)

“Meslek tanıtımı yapılabilir. Lisede ilkokulda meslekler tanıtılabilir. TV programları da olabilir.” (TÖK2)

“Kamu spotu, eğitimler vb. onların öğretmenlik mesleğine çekecek çalışmalar yapılmalı. Üniversiteler, devlet bilinçlendirme yapmalı.” (SÖK4)

“Kızlar için kampanyaya ağırlık verildi. Önceden okula gidenler erkekti. Şimdi kızlar oldu. Denge yine bozuldu. Kampanyalar her iki taraf için de olmalı.” (SBÖK3,2)

Bir kısım öğretmen adayı (MZÖK1), (RÖE1), (FBÖE3,1), (İÖK2), (İÖE2,1), (İÖE2,2), (TÖE2,2), erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşe ilişkin bölüm seçiminden önce öğrencilerin bilgilendirilmesi gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Lise düzeyinde üniversite ve bölüm tercihi yapacak öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelmeleri için çeşitli bilinçlendirme ve motive etme çalışmalarının yapılması gerektiğinden söz etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Liselerde erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğinde nasıl rahat edebileceği, onlar için olan artılardan bahsedilebilir. Lise döneminde bilinçlendirilmeli yani öğrenciler bölüm seçmeden önce.” (MZÖK1)

“Erkekleri, lisede, üniversiteden önce motive edecek çalışmalar yapılmalı.” (İÖK2)

Erkek bir öğretmen adayı ise ailesinde erkek öğretmenlerin olması nedeniyle öğretmenlik mesleğine yöneldiğini şu şekilde belirtmiştir: “Lisede meslek tercihinde öğretmenlik mesleğine yönelik bilgilendirme olabilir. Erkek rol modelleri olsun. Amcam, kuzenim öğretmen.” (TÖE2,2). Burada öğretmen adayının ifadesine yansıyan durum, ailelerin bilinçlenmelerinin ve çocuklar için aile mesleğinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Ailesinde öğretmen olan ve onları modelleyerek öğretmenliğe yönelen erkek öğrencilerin sayısının artmasının, aynı zamanda öğretmenlik mesleğindeki cinsiyet dengesizliğini de giderebileceği düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarından yalnızca iki tanesi toplumsal yargıların kırılması gerektiğini belirterek, öğretmenlik mesleğinde gözlenen cinsiyet ayrımının yapılmaması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu konuya ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Öğretmenliğin statüsü yükseltilmeli. Erkekler de seçmeli bu mesleği. ...Aile içinde öğretmenlik kadın mesleği denmemeli. Bazı erkek öğretmenler var kadınlardan daha sakın ve anlayışlılar.” (TÖK3,2)

“Toplumun kafasındaki yargı silinmeli. Küçük yaşlardan başlayarak cinsiyet ayrımı yapmamalıyız. ...Bir erkek çocuğa sen öğretmen olmalısın dendiğini duymadım. Devlet politikalarında düzenleme yapılmalı.” (TÖK2)

Bazı katılımcılar eğitim fakültelerinde gözlemlenen erkek adayların sayılarının düşüş göstermesinin öncelikle nedenlerinin araştırılması gerektiğini düşündüklerini vurgulamışlardır. Öğretmen adayları bu konu ile ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Bu konuda okullarda bilgi verilip teşvik edilmeli. Bunun nedeni araştırılmalı.” (RÖK2)

“Yani bu durum kişisel anlamda beni rahatsız etmiyor. Ama elbette genel anlamda sorun olarak görülmeli ve gerekli önlemler alınmalı.” (PDRE2)

“Erkek öğretmenlerin görüşlerini alalım. Bu mesleğin avantajları. Mesleğin verdiği mutluluk, pişmanlıkları. Bu araştırmalarla analizler sonucu hangi yön ağır basacaksa, erkek öğrencilerin mesleği seçmeleri için o yönde çalışmalar yapılabilir.” (TÖK3,1)

“Lisede öğrencilere anket yapılabilir. İlk ankette, öğretmenlik mesleğine ilişkin ne düşündükleri “Kadın mesleği midir? sorulabilir. Ardından öyle olmadığına dair bir anket uygulanabilir. Bilgilendirme amaçlı.” (TÖE2,2)

Katılımcıların üçü ise bu konuda bir çözüm önerilerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Evet, bu konu hakkında bir sorun olduğu belli oluyor ama bence bir çözüm yolu yok.” (PDRE1,2)

“Sorun oluşturmuyor. Bir çözüm önerim yok.” (RÖE2)

“Bu durum benim için sorun oluşturmuyor. Çözümüm de yok.” (MZÖK1)

Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bir kısmı eğitim fakültelerindeki pek çok bölümde okuyan erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün bölümlerini seçmeden ve eğitim fakültesinde eğitim görmeye başlamadan önce de farkında olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bazıları seçmiş oldukları bölümü erkek öğretmen adayı sayılarının düşük olması sebebiyle seçmediklerini, öğretmenlik mesleğini sevdiğileri ve kendi tercihleri olduğu için seçtiklerini de dile getirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının yarısından biraz fazlası eğitim fakültelerindeki pek çok bölümde okuyan erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün daha önce farkında olmadıklarını, bölümlerini seçtikten sonra ve fakülte/sınıfa geldiklerinde durumu fark ettiklerini dile getirmişlerdir. Daha önce farkında olmadıklarını ifade eden öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu erkek öğretmen adaylarının sayılarının düşük olmasını kendi gözlemleri ile fark ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmı daha önceden bu durumun farkında olmadıklarını, durumu fark ettiklerinde ise erkek öğretmen adayı sayılarının bu denli az olmasını beklemediklerini; ayrıca bu durum karşısında şaşkınlık yaşadıklarını da eklemişlerdir. Bunlara ek olarak öğretmen adayları kadın öğretmen adaylarının diğer bölümlere göre nispeten daha fazla olduğu okul öncesi öğretmenliği gibi bölümlerin haricinde, diğer öğretmenlik bölümlerinde de erkek öğretmen adayı sayılarının düşük olmasını beklemediklerini de dile getirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının birkaçı ise erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün daha önce farkında olmayıp araştırmaya katıldıklarında, öğretim elemanlarının vurgusu ile ya görüşmeler ya da dersler sırasında fark ettiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının üçü ise erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün farkında olmadıklarını dile getirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılama durumları incelendiğinde, adayların büyük çoğunluğu (% 70; 16'sı erkek, 18'i kadın) bu durumu bir sorun olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılayan öğretmen adayları; bu durumun öğretmenlik mesleğinin geleceğine zarar vereceğini, eğitimde iletişim sorunları yaratabileceğini, cinsiyet eşitliğine zarar veren bir durum olabileceğini, toplumda öğretmenliğin giderek daha fazla kadınlara özgü bir meslek olarak algılanabileceğini, erkek öğretmen adaylarının kendilerini ifade etmekte güçlüklerle karşılaşabileceğini, eğitim-öğretim sürecinde ilkökul ve ortaokul kademelerindeki öğrencilerin erkek öğretmenlerinin azalmasıyla çeşitli problemler yaşama olasılıklarının bulunabileceğini, karma eğitim uygulamasına zarar verebileceğini vb. düşündüklerini ifade etmişlerdir. Buna karşılık bazı öğretmen adayları ise (% 30; 7'si erkek, 6'sı kadın), erkek öğretmen adaylarının sayılarındaki düşüşü sorun olarak algılamadıklarını, kendileri açısından bir sorun oluşturmadığını ifade etmişlerdir. Bu konuda görüş bildiren öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini kadınlara daha çok yakıştırdıkları, erkeklerin öğretmenlik mesleğini artık tercih etmedikleri, öğretmenlik atamalarının oldukça düşük olduğu, erkeklerin işsiz kalma korkusu yaşadıkları, kadınların anne olacakları düşüncesinden hareketle öğretmenlik mesleğine kadınların daha yatkın olduklarını düşündüklerini belirtmişlerdir.

EURYDICE (2010, s. 91) raporuna göre, ülkelerin çoğunda öğretmenlik mesleğinde kadınsılaştırma oranı özellikle okul öncesi eğitim ve ilköğretim seviyesinde sıklıkla görülmektedir ve yalnızca birkaç ülke politik düzeyde bu durumu ele almaktadır (Belçika, (Fransız Topluluğu), Almanya, Danimarka, Litvanya, Finlandiya ve Birleşik Krallık (İskoçya). Bu konuda özellikle çocuklar için erkek rol model eksikliği ve öğretmen azlığı konularına ilişkin kaygılar dile getirilmektedir. Buna karşılık çok az ülke erkekleri mesleğe dâhil etmek için somut girişimlerde bulunmaktadır. Örneğin İrlanda ve Hollanda, erkekleri ilköğretim seviyesine dâhil etmek ve erkeklerin öğretmen eğitimini bırakmasını engellemek için kampanyalar başlatmaktadır. Bu konuda İrlanda MATE (Öğretmen ve Eğitimci olarak Erkekler) kampanyasını başlatmıştır. Kampanya içeriğinde ilköğretim

öğretmenin kullandığı beceriler vurgulanırken; toplum için değeri, iş/yaşam dengesi, beceri çeşitliliği, profesyonel gelişim, istihdam koşulları alanlarında olumlu yönler gösterilmektedir. Hollanda’da erkeklerin ‘ilköğretimde öğretmen eğitimi yüksekokulu (pabo/pedagogische academie basisonderwijs)’na başlamaları için bazı girişimler yapılmıştır. Pabo’lardaki erkekler ve erkek öğretmenlerle daha fazla iletişimle (yeni başlayan) erkek öğrencilere hizmeti; erkek öğrenciler için koçluk ve erkeklerin istek ve ihtiyaçlarına uygun eğitim uygulamalarını hayata geçirerek öğretmenlik mesleğine daha fazla erkek öğretmenin katılmasını sağlamak amaçlanmıştır. Elbette söz konusu çabaların yetersiz olduğuna ilişkin en büyük kanıt, Avrupa ülkelerinde eğitimin başlangıç seviyelerindeki kadın öğretmen oranlarının yüksekliğidir.

Araştırmada öğretmen adaylarının eğitim fakültelerindeki pek çok bölümdeki erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşün genel olarak farkında oldukları ve bu durumu bir sorun olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının bir kısmı erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüşü ekonomik faktörlere bağlarken, bir kısmı erkeklerin henüz bölüm seçiminde bulunmadan önce öğretmenliğe yönlendirilmede yetersiz kaldığına dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun öğretmenlik mesleğinin kadın ya da erkek mesleği olarak nitelendirilemeyeceğini, bu mesleğin bir cinsiyetin olmadığı vurgulanırken; bir kısmı ise toplumsal bakış açısıyla öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleği olarak görüldüğünü ifade etmektedirler. Öğretmen adaylarının bir kısmının öğretmenlik mesleğine kadınların daha uygun olduğunu ve onlara daha çok yakıştığını belirtmesi dikkat çekicidir. Bazı öğretmen adayları öğretmenlik mesleğinin statüsünün yükseltilmesi ve meslek hakkında yanlış algıların kırılması sürecinde eğitim fakültelerinin de belli sorumluluklarının olması gerektiğini dile getirmişler, özellikle kontenjanların oluşturulması, düzenlenmesi ve öğrencilerin seçimlerinde cinsiyet eşitliğine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Erkekleri öğretmenlik mesleğine daha fazla çekebilmek için, Massachusetts İşgücü Geliştirme Ofisi tarafından, yaz aylarına özgü olarak, okul öncesi eğitim programlarında çalışmak üzere erkekler için özel bir program tasarlanmış ve otuzbeş kişi işe yerleştirilmiştir. Bunun gibi çabalar genç erkekler arasında potansiyel bir kariyer yolu hakkında farkındalık oluşturacağı için önemli görülmüştür. İkinci olarak, öğretmen eğitiminin entelektüel içeriğinin artırılması düşünülmüştür. Toplumun artan ihtiyaçlarını karşılamada hem insan kaynağı hem de kaynaklar açısından, erken çocukluk eğitimi veren yükseköğretim programlarının geliştirilmesi öngörülmüş ve erkeklerin de öğretebileceği, üretken olabileceği ve çocukların başarılı olmalarında itici güç olabilecekleri vurgusunun hayati önem taşıdığı vurgulanmıştır (Washington, 2009, s. 19). Piburn ise (2006. S.18), mesleklerde cinsiyete bakılmaması ve işgücünde cinsiyet açısından çeşitliliğe gidilmesi gerektiğini; çocuklardan gelecekte ‘kadın ve erkek yetişkin rollerini ve sorumluluklarını yerine getirmeleri bekleniyorsa’, her iki cinsiyeti de görmelerinin sağlanarak gelişmelerine yardımcı olunmasının altını çizmektedir.

Alanyazında sıklıkla geçen önlemlerden biri cinsiyet kalıpyargılarını ders kitapları, yazılı ve görsel materyaller, sınav soruları vb. unsurların yenilenmesiyle ortadan kaldırmaktır. Diğer tedbirler ise öğretmen öncülüğünde işler, uygun olduğu yerlerde karma cinsiyet eşleşmesi ya da tek cinsiyet gruplaması yapmak veya daha fazla öğrenme desteği sunmaktır. Öğretmen ve okul yöneticileri de cinsiyet eşitliğinin yasal boyutunu ve uygun okul iklimini nasıl düzenleyeceklerine ilişkin rehberliğe ihtiyaç duymaktadırlar (Myers ve ark., 2007, akt. EURYDICE, 2010, s. 110).

Öneriler

Araştırmaya katılan öğretmen adayları erkek öğretmen adayı sayılarındaki düşüş karşısında birtakım çözüm önerileri getirmişlerdir. Söz konusu çözüm önerilerini öğretmenliğe teşvik edici önlemler (öğretmen atamalarının iyileştirilmesi, öğretmenlik alanları ile ilgili kontenjanların eşitlikçi bir şekilde düzenlenmesi, öğretmen maaşlarının

iyileştirilmesi, öğretmen yetiştiren kurumların sayılarının azaltılması ve öğrenci alınmaması, burs verilmesi, ek ödeme yapılması, giriş puanında düzenlemelerin yapılması), bölüm seçiminden önce öğrencilerin bilgilendirilmesi, eğitim fakültesi, sendika gibi kuruluşların çalışmaları, toplumsal yargıların kırılması, öğretmenlik mesleğinde erkek öğretmen aday sayısının düşüşüne yönelik nedenlerin araştırılması, bu konuda bir çözümünün olmaması şeklinde sıralamak mümkündür.

Öğretmen adaylarının ifadelerinden anlaşılacağı gibi eğitim fakültelerindeki pek çok bölümde erkek öğretmen adaylarının sayıca azalması, hem kadın hem de erkek öğretmen adaylarını rahatsız etmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleği olduğu yargısına karşı çıkmaktadır. Ayrıca bazı öğretmen adaylarının hem eğitim fakültelerine hem de YÖK'e bu konuda sorumluluklar yüklemesi ve bazı konularda çalışmalar yapılmasına yönelik öneriler getirmesi manidardır. Bundan hareketle eğitim fakültelerine öğrenci alınırken cinsiyet eşitliğine dikkat edilmesinin bu sorunun çözümüne yönelik büyük bir adım olacağı düşünülebilir.

Bilindiği gibi pek çok platformda öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük olması, atama sayılarının yetersiz olması; dolayısıyla yeni mezun öğretmenlerin iş bulamamaları, öğretmen maaşlarının düşük olması vb. sebeplerden erkeklerin öğretmenlik mesleğine yönelmedikleri tartışmaları süregelmektedir. Araştırmada da öğretmen adayları buna dikkat çekmiş ve erkek öğretmen aday sayılarının düşük olmasını söz konusu sebeplere bağlamışlardır. Öğretmenlik mesleğinin toplumda saygın bir meslek olması bir bakıma öğretmenlik programı okuyan öğrencilerin niteliğine de bağlıdır. Eğitim fakültelerindeki pek çok bölüme düşük puanlı öğrencilerin yerleşmesi, aynı zamanda öğretmenlik mesleğinin niteliğini düşürmekte ve genel anlamda eğitimin niteliğine zarar vermektedir. Bu durum öğretmenliğin saygı duyulmayan bir meslek haline dönüşmesine ve toplum açısından değersizleşmesine yol açmaktadır. Eğitim fakültelerine öğrenci yerleştirmelerinde niteliği yükseltmek adına mesleğe girişte özel koşulların aranması gibi düzenlemeler yapılabilir.

Öğretmen adaylarından bazıları, bölüm ve meslek seçimi noktasına gelmeden daha erken zamanlardan başlamak üzere öğretmenlik meslek bilincini arttırmaya yönelik çalışmaların ve projelerin yapılması gerektiğini savunmuşlardır. Bilindiği gibi, ortaöğretim düzeyinde meslek ve bölüm seçimi aşamalarında fen, matematik, bilgisayar ve mühendislik vb. alanların erkeklerle özdeşleştirildiği; buna karşılık çocuklarla iletişim, hizmet ve bakım vb. alanların da kadınlarla ilişkilendirildiği (EURYDICE, 2010, s. 100) geleneksel bir düzenleme mekanizması yürümektedir. Bu durumun önüne geçmek ve cinsiyete özgü kalıp yargıları kırmak adına, meslek tanıtım günleri, çeşitli faaliyetler hem ilgili bakanlık düzeyinde hem de üniversiteler düzeyinde yapılabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Araştırmalar

Bu araştırma Nevşehir Hacı Bektaş Veli ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır. Bu konuda daha fazla öğretmen aday ile yapılacak kapsamlı araştırmalar, mesleğin kadın mesleğine dönüşme sorunsalının tartışılmasına ve çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Yapılacak başka araştırmalarla, eğitim fakültelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının görüşlerinin alınması yoluna gidilebilir. Ek olarak özel ve resmi okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin de bu konuda görüşleri alınarak mesleğin ileride gelebileceği noktaya ilişkin fikir üretmeleri sağlanabilir.

Yazar Katkıları

“Konuyu önerme, A.E.; kaynak desteği, A.E.; uygulamanın bir bölümünü yapma ve analiz etme, A.E.; makaleyi bütün olarak inceleme ve düzenleme, A.E.; yöntem, E.S.; yazma ve taslak hazırlama, E.S.; kaynaklar, E.S.”

Yayın Etiği

Araştırma ve Yayın Etiği'ne uyuldu

ORCID

Aysun Erginer <http://orcid.org/0000-0002-0029-4032>

Emine Saklan <http://orcid.org/0000-0001-6143-9955>

Kaynakça

- Acar-Savran, G. (2010, Mayıs). Modern tıp biliminin kadın bedenini denetleme biçimi. *II. Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kongresi*, Ankara.
- Acker, S. & J. A. Dillabough. (2007). Women 'learning to labour' in the 'male emporium. *Gender and Education*, 19(3), 297-338.
- Adams, T. L. (2005). Feminization of professions: The case of women in dentistry. *Canadian Journal of Sociology*, 30(1), 71-94.
- Ailwood, J. (2007). Mothers, teachers, maternalism and early childhood education and care: Some historical connections. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 8(2), 157-165. doi:10.2304/ciec.2007.8.2.157.
- Allen, L. & Kelly, B. B. (2015). *Transforming the workforce for children birth through age 8: A unifying foundation*. Washington, DC: The National Academies Press.
- Altinkurt, Y. & Yılmaz, K. (2012). Being a female school administrator in Turkey: Views of teachers and administrators. *Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies*, 4(4), 2227-2238.
- Aydın, M. (2016). Beş nitel araştırma yaklaşımı. M. Bütün ve S. B. Demir (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri içinde* (s. 69-110). Ankara: Siyasal.
- Ball, D. & Forzani, F. M. (2009). The work of teaching and the challenge for teacher education. *Journal of Teacher Education*, 60(5), 497-511.
- Benholdt-Thomsen, V. (2008). Kadın emeğinin geleceği kadına yönelik şiddet. (Çev. Y. Temurtürkan). M. Mies, V. Benholdt-Thomsen, C. Von Werlhof (Ed.), *Son sömürge kadınlar* (s. 177-199) içinde. İstanbul: İletişim.
- Bhana, D. & Moosa, S. (2016). Failing to attract males in foundation phase teaching: An issue of masculinities. *Gender and Education*, 28, 1-19. doi: 10.1080/09540253.2015.1105934.
- Bhana, D., McGrath, K. F., Van Bergen, P. & Moosa, S. (2019). Why having both male and female teachers is a good idea for schools. Erişim adresi: <https://theconversation.com/why-having-both-male-and-female-teachers-is-a-good-idea-for-schools-123780>
- Browne, N. (2008). *Gender equality in the early years*. London: Open University Press.
- Brownhill, S. & Oates, R. (2016). Who do you want me to be? An exploration of female and male perceptions of 'imposed' gender roles in the early years. *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 45(5), 658-670.
- Buyruk, H. (2014). Öğretmenlik mesleğinde kadınlar: Türkiye'de öğretmenliğin feminizasyonundan bahsetmek mümkün mü? *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 12(47), 96-123.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Carrington, B. & McPhee, A. M. (2008). Boys underachievement and the feminization of teaching. *Journal of Education and Teaching*, 34(2), 109-120.
- Carrington, B. & Skelton, C. (2003). Re-thinking 'role models': Equal opportunities in teacher recruitment in England and Wales, *Journal of Educational Policy*, 18, 1-13.
- Carrington, B. (2002). A quintessentially feminine domain? Student teachers' constructions of primary teaching as a career. *Educational Studies*, 28(3), 287-303.
- Connell, R. (2014). Global tides: Market and gender dynamics on a world scale. *Social Currents*, 1(1), 5-12.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Стойкова, П. (2018). феминизация на учителската професия в България. *Strategies for Policy in Science and Education*, 26(6), 627-636.
- Cushman, P. (2005). Let's hear it from the males: Issues facing male primary school teachers. *Teaching and Teacher Education*, 21, 227-240.
- Cushman, P. (2012). You're not a teacher, you're a man: The need for a greater focus on gender studies in teacher education. *International Journal of Inclusive Education*, 16, 775-790. doi: 10.1080/13603116.2010.516774.
- Drudy, S. (2008). Gender balance/gender bias: The teaching profession and the impact of feminisation. *Gender and Education*, 20, 309-323. doi: 10.1080/09540250802190156.
- Drudy, S., Martin, M., Woods, M. & O'Flynn, J. (2005). *Men and the classroom: Gender imbalances in teaching*. New York: Routledge.
- Duflo, E. (2012). Women empowerment and economic development. *Journal of Economic Literature* 2012, 50(4), 1051-1079.
- Ecevit, Y. (1998). Türkiye'de ücretli kadın emeğinin toplumsal cinsiyet temelinde analizi. *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler* (s. 267-285) içinde. İstanbul: Türk Tarih Vakfı Yayını.
- Ehrich, J. F., Woodcock, S. & West, C. (2020). The effect of gender on teaching dispositions: A Rasch measurement approach. *International Journal of Educational Research*, 99, 1-9.
- Erginer, A. ve Saklan, E. (2016). The problematic of transition of teaching profession to a woman's occupation. *OPUS - Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 415-450.
- Ersoy, A. F. (2017). Fenomenoloji. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.). *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (s. 81-134) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- England, K. & Boyer, K. (2009). Women's work: The feminization and shifting meanings of clerical work. *Journal of Social History*, 43(2), 307-340.
- EURYDICE. (2010). *Eğitim çıktılarında cinsiyet farklılıkları: Avrupa'da alınan tedbirler ve mevcut durum*. Luxemburg: Publications Office of the European Union.
- Evans, L. (2008). Professionalism, professionalism and the development of education professionals, *British Journal of Educational Studies*, 56(1), 20-38.
- Evans, L. (2011). The 'shape' of teacher professionalism in England: Professional standards, performance management, professional development and the changes proposed in the 2010 white paper. *British Educational Research Journal*, 37(5), 851-870. <https://doi.org/10.1080/01411926.2011.607231>.
- Evetts, J. (2011). A new professionalism? Challenges and opportunities. *Current Sociology*, 59(4), 406-422.
- Fischman, G. (2007). Persistence and ruptures: The feminisation of teaching and teacher education in Argentina. *Gender and Education*, 3(19), 353-368.
- Foster, T. & Newman, E. (2005). Just a knock back? Identity bruising on the route to becoming a male primary school teacher. *Teachers and Teaching*, 11, 341-358. doi: 10.1080/1345060 050 0137091.
- Francis, B. & Skelton, C. (2011). Successful boys and literacy: Are 'literate boys' challenging or repackaging hegemonic masculinity? *Curriculum Inquiry*, 41(4), 456-479.
- Griffiths, M. (2016). The feminization of teaching and the practice of teaching: Threat or opportunity? *Educational Theory*, 56(4), 387-405.
- Hausmann, R., Tyson, L. D. & Zahidi, S. (2016). *The global gender gap report*. Switzerland: World Economic Forum.
- Haynes, K. (2013). Sexuality and sexual symbolism as processes of gendered identity formation: An autoethnography of an accounting firm. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 26(3), 374-398.
- Haynes, K. (2017). Accounting as gendering and gendered: A review of 25 years of critical accounting research on gender. *Critical Perspectives On Accounting*, 43, 110-124. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2016.06.004>
- Hutchings, M., Carrington, B., Francis, B., Skelton, C., Read, B. & Hall, I. (2008). Nice and kind, smart and funny: What children like and want to emulate in their teachers. *Oxford Review of Education*, 34(2), 135-157.
- Hypolito, A. M. (2004). Teachers' work and professionalization: The promised land or dream denied? *Journal For Critical Education Policy Studies*, 2(2), 204-226.
- Ingersoll, R. & Merrill, L. (2010). Who's teaching our children? *Educational Leadership*, 67(8), 14-20.

- İlğan, A. ve Ceviz, H. (2019). The relationship between the perception of the society related to teaching profession and teachers' professional motivation according to teachers view. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25(2), 285-338. doi: 10.14527/kuey.2019.008.
- Jackson, D. (2008, April 22). The value of the male school teacher. *The Boston Globe*. Erişim adresi: http://www.boston.com/bostonglobe/editorial_opinion/oped/articles/2008/04/22/the_value_of_the_male_schoolteacher/
- Kamerman, S. B. ve Gatenio-Gabel, S. (2007). Early childhood education and care in the United States: An overview of the current policy picture. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 1(1), 23-34.
- Kelleher, F. (2011). *Women and the teaching profession: Exploring the feminisation debate*. London, UK: Commonwealth Secretariat and UNESCO.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- McCuston, V. E., Ross Wooldridge, B. & Pierce, C. K. (2004). Leading the diverse workforce: Profit, prospects and progress. *Leadership and Organization Development Journal*, 25, 73-92. doi: 10.1108/01437730410512787.
- McGrath, K. & Sinclair, M. (2013) More male primary-school teachers? Social benefits for boys and girls. *Gender and Education*, 25(5), 531-547. doi:10.1080/09540253.2013.796342
- McGrath, K. F. & Van Bergen, P. (2017). Are male teachers headed for extinction? The 50 year decline of male teachers in Australia. *Economics of Education Review*, 60, 159-167.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Ed.). Ankara: Nobel.
- Mistry, M. & Sood, K. (2015). Why are there still so few men within early years in primary schools: Views from male trainee teachers and male leaders. *Education* 43(2), 115-127. doi: 10.1080/03004279.2012.759607.
- Moosa, S. & Bhana, D. (2017). Men managing, not teaching foundation phase: Teachers, masculinity and the early years of primary schooling. *Educational Review*, 69, 366-387. doi:10.1080/00131911.2016.1223607.
- Mulholland, J. & Hansen, P. (2003). Men who become primary school teachers: An early portrait. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 31, 213-224.
- OECD. (2016a). *Education at a Glance 2016: Indicators*. Erişim adresi: <http://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.html>
- OECD. (2016b). *Supporting teacher professionalism: Insights from TALIS 2013*. Paris: OECD Publishing. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264248601-en>
- OECD. (2017). *Why do so many women want to become teachers?* OECD Education and Skills Today. Erişim adresi: <https://oecdedutoday.com/why-do-so-many-women-want-to-become-teachers/>
- Parkerson, D. H. & Parkerson, J. A. (2014). *Transitions in American education: A social history of teaching*. New York, NY: Routledge.
- Parlak, H., Cansoy, R. ve Kılınc, A. Ç. (2017). Examining the relationship between teacher leadership culture and teacher professionalism: Quantitative Study. *Journal of Education and Training Studies*, 5(8), 13-25.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel analiz ve yorumlama. M. Bütün ve S. B. Demir (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri içinde* (s. 431-539). Ankara: Siyasal.
- Peeters, J. (2007). Including men in early childhood education: Insights from the European experience. *NZ Research in Early Childhood Education Journal*, 10, 15-24.
- Piburn, D. E. (2006, March/April). Gender equality for a new generation: Expect male involvement in ECE. *Exchange*, 168, 18.
- Pollitt, K. & Oldfield, J. (2017). Overcoming the odds: Exploring barriers and motivations for male trainee primary teachers. *Teaching and Teacher Education*, 62, 30-36.
- Ponte, E. (2012). 'Wow, this is where I'm supposed to be!' Rethinking gender construction in teacher recruitment. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 40(1), 43-53.
- Rehmani, A. (2006). Teacher education in Pakistan with particular reference to teachers' conceptions of teaching. *Quality in education: Teaching and leadership in challenging times*, 20, 495-524.
- Riska, E. (2008). The feminization thesis: Discourses on gender and medicine. *NORA—Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 16(1), 3-18. doi: 10.1080/08038740701885691.
- Sadaquat, M. & Sheikh, Q. (2011). Employment situation of women in Pakistan. *International Journal of Social Economics*, 2(38), 98-113.

- Souza, A. R. & Melo, J. C. (2019). Educadora ou tia: Os reflexos da feminização do magistério na construção da identidade profissional de professores (as) da educação infantil. *Revista Inter Ação*, 43(3), 697-709. Erişim adresi: <https://doi.org/10.5216/ia.v43i3.48977>
- Şata, M. (2020). Nitel araştırma yaklaşımları. *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (99-117) içinde. Ankara: Eğiten Kitap.
- Tett, L. & Riddell, S. (2009). Educators' responses to policy concerns about the gender balance of the teaching profession in Scotland. *Journal of Education Policy*, 24(4), 477-493. doi: 10.1080/02680930802669292.
- Timmerman, M. C. (2011). 'Soft' pedagogy? The invention of a 'feminine' pedagogy as a cause of educational crises. *Pedagogy, Culture & Society*, 19(3), 457-472, doi: 10.1080/14681366.2011.607837.
- Tokić, R. (2018). Motivation of male students for preschool teacher profession. *Open Journal for Educational Research*, 2(1), 31-44.
- UNESCO. (2016). *Percentage of Female Teachers by Teaching Level of Education*. Erişim adresi: <http://data.uis.unesco.org/Index.aspx>.
- Urhan, B. ve Etiler, N. (2011). Sağlık sektöründe kadın emeğinin toplumsal cinsiyet açısından analizi. *Çalışma ve Toplum*, 2, 191-215.
- Yolcu, H. (2012). Evaluating the demand for entering the pre-school teaching profession in the context of the perception of gender roles. *European Journal of Economic, Finance and Administrative Sciences*, 55, 83-96.
- Yolcu, H. ve Polat, S. (2014). Eğitimde toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık. İ. Aydın ve K. Yılmaz (Ed.), *Prof. Dr. Haydar Taymaz'a armağan* içinde (s. 310-329). Ankara: Pegem.
- Wang, L., Lai, M. & Lo, L. N. (2014). Teacher professionalism under the recent reform of performance pay in Mainland China. *Prospects*, 44, 429-443.
- Warin, J. & Gannerud, E. (2014). Gender, Teaching and Care: A Comparative Global Conversation. *Gender and Education*, 26(3), 193-199.
- Warin, J. (2006). Heavy-metal humpty dumpty: Dissonant masculinities within the context of the nursery. *Gender & Education*, 18, 523-537.
- Washington, V. (2009). Needed in school teaching: A few good men. *New England Board of Higher Education*, 18-19. Erişim adresi: https://nebhe.org/info/journal/articles/2009-Spring_Washington.pdf
- World Bank. (2013). *Primary education, teachers (% female)*. Erişim adresi: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.TCHR.FE.ZS>

Extended Abstract

Introduction

The teaching profession has an indispensable significance for societies and people. Teachers focus on improvement and advancement by revealing their students' latent powers and skills; they encourage their students to learn, as well as trying to be role models for them. Rehmani (2006) stated that seeing the teaching profession so important puts it in a different position among other professions, teachers are seen as the architects of a country's fate, who can build or destroy the future of a nation, and that they are recognized as one of the greatest helpers of children in coping with various difficulties. Countries all over the world are in an effort to provide their citizens with quality, innovative, and scientific education (İlğan & Ceviz, 2019, p. 286). Teachers are undoubtedly one of the most basic variables of quality education in education systems, and the demand for quality teachers is increasing every other day. However, the central role that a teacher plays as a public intellectual is becoming increasingly complex, thereby requiring versatile new skills and knowledge.

It would not be wrong to say that the capitalist social order led to the birth and massization of education in the modern sense. The movement of women from home to outside and their participation in social production also coincide with these periods. In the competitive environment that emerged with the contraction of agricultural production and the establishment of the capitalist order, women were involved relatively more in the labor market (Buyruk, 2014, p. 97-99). When the working life adventure of women is observed from a social and cultural factors perspective by following it until the mid-1800s (Parkerson & Parkerson, 2014, p. 1), it can be seen that they have generally been limited to home, due to the effect of changes in the labor market and social perceptions arising from urbanization and industrialization. Especially, the care and education of young children have caused women to be limited to working at home (Kameran & Gatenio-Gabel, 2007, p. 26). The invisible unpaid labor of women spent for family members has led them to participate in the public domain, society, and the labor market with the identity of "mother and wife". This situation has also been justified by the statement that the place of women is naturally 'home'. This discourse and acceptance have formed the basis of the relationship established between work and women (Acar-Savran, 2010, p. 24-31). This has been the case in the teaching profession, too, and women, as well as men, have started teaching in schools, and their number has gradually increased over time (Buyruk, 2014, p. 99).

Method

This is a qualitative descriptive study using a phenomenological design. Phenomenological research focuses on an event or phenomenon that is recognized but lacks a deep understanding (Yildirim & Simsek, 2013, p. 78). The typical case sampling method, one of the purposive sampling methods, was employed in the study. A semi-structured form was used to collect the data. The data obtained through interviews with prospective teachers were analyzed with content analysis.

Purpose

This study aimed to determine the solution suggestions of prospective teachers for the feminization of the teaching profession by their gender.

The sub-goals based on this purpose are as follows:

According to the prospective teacher' gender:

- What are their opinions about whether they are aware of the decline in the number of male prospective teachers in many departments of educational faculties?
- What are their opinions about whether the decline in the number of male prospective teachers in many departments of educational faculties creates a problem?
- If they see the decline in the number of male prospective teachers as a problem, what are their solution suggestions regarding this issue?

Findings

Some of the prospective teachers participating in the study stated that they were aware of the decline in the number of male prospective teachers in many departments of educational faculties even before choosing and starting school in the faculty of education. They also stated that they chose their department not because the number of male prospective teachers was low but because they liked the teaching profession and this was their own choice.

Slightly more than half of the prospective teachers stated that they were not aware of the decline in the number of male prospective teachers in many departments in educational faculties and that they realized the situation after choosing their department and coming to the faculty/class. The majority of the prospective teachers who stated that they had not been aware of it before reported that they noticed the low number of male prospective teachers through their own observations. Some of the prospective teachers said that they were not aware of this situation before, and they also added that they had not expected such low numbers when they found out about it and that they were astonished by this situation. In addition to these, prospective teachers also stated that they had not expected the number of male prospective teachers to be low in other teaching departments, except for the preschool teaching department, where female prospective teachers are relatively higher than other departments. A few of the prospective teachers, on the other hand, stated they were not aware of the decline in the number of male prospective teachers and that they noticed it either with the emphasis of the instructors when they participated in the research or during the interviews or lessons. Three of the prospective teachers who participated in the study said that they were not aware of the decline in the number of male prospective teachers.

The analysis of the perception of the prospective teachers in the study regarding the decline in the number of male prospective teachers as a problem indicated that the majority of the participants (70%; 16 male, 18 female) perceived this situation as a problem. According to the prospective teachers perceiving the decline in the number of male prospective teachers as a problem, this situation may harm the future of the teaching profession, it may create communication problems in education, it may harm gender equality, teaching profession may be increasingly perceived as a female-specific job in the society, male prospective teachers may face difficulties in expressing themselves, students in the primary and secondary school levels may experience various problems due to the decreased number of male teachers, or it may harm the practice of coeducation. On the other hand, some prospective teachers (30%; 7 male, 6 female) stated that they did not perceive the decline in the number of male prospective teachers as a problem and that it did not create a problem for them. The prospective teachers expressing their opinions on this issue said that they associated the teaching profession more with females, males did not prefer the teaching profession anymore, teacher appointments were very low, males were afraid of being unemployed, and that females were more prone to the teaching profession as they would become mothers.

Discussion and Conclusion

It was concluded in the study that prospective teachers were generally aware of the decline in the number of male prospective teachers in many departments of educational faculties and that they perceived this situation as a problem. While some of the prospective teachers attributed the decline in the number of male prospective teachers to economic factors, some of them pointed out that male students were not adequately directed to the teaching profession before choosing a department. While the majority of the prospective teachers emphasized that the teaching profession should not be defined as a male or female profession and did not have a gender, some of them stated that the teaching profession was seen as a female profession from a social perspective. It was noteworthy that a few of the participants stated that females were more suitable for the teaching profession and that it suited them better. Some prospective teachers pointed out that educational faculties should have certain responsibilities in the process of promoting the status of the teaching profession and clarifying the misperceptions about the profession, emphasizing that gender equality should be considered especially in the establishment and regulation of quotas and selection of students.

Implication and Suggestions

It can be thought that paying attention to gender equality while admitting students to educational faculties will be a big step towards the solution of this problem. To increase the quality, some regulations such as requiring special conditions can be made in student placements to educational faculties. Some of the prospective teachers argued that studies and projects should be carried out to increase the awareness about the teaching profession, starting earlier than when a department or profession is chosen. As is known, during the stages of carrier and field selection in the secondary school level, there is a mechanism in effect, where fields, such as science, mathematics, computer or engineering are identified with males, but fields related to communication with children and their service and care are identified with females. To prevent this situation and to break gender-specific stereotypes, job promotion days and various activities can be held both at the related ministry and university level.

Research Limitations and Future Research

This research is limited to students at Nevsehir Haci Bektas Veli and Tokat Gaziosmanpasa Universities. Comprehensive studies on this subject with more prospective teachers will contribute to the discussion of the problem that the profession is gradually turning into a female profession and the development of solutions. New studies can also evaluate the opinions of the lecturers who work in educational faculties. In addition, the opinions of teachers working in private and public schools can be obtained, and they can be encouraged to come up with ideas about the future of the profession.

Author Contributions

“Proposal of the topic, A.E.; resource support, A.E.; conducting and analyzing part of the application, A.E.; reviewing and editing the entire article, A.E.; methodology, E.S.; typing and drafting, E.S.; references, E.S.”

Publication Ethics

Research and Publication Ethics was complied